

DET FÖRNEKADE HATET

Antisemitism
bland araber och muslimer i Sverige

Av Mikael Tossavainen

Svenska Kommittén Mot Antisemitism

Titel: Det förnekade hatet – Antisemitism bland muslimer och araber i Sverige
Författare: Mikael Tossavainen
Utgivare: Svenska Kommittén Mot Antisemitism, Box 14216, 104 40 Stockholm
Copyright: Svenska Kommittén Mot Antisemitism, 2003
Får kopieras med angivande av källan

DET FÖRNEKADE HATET

Antisemitism
bland araber och muslimer i Sverige

Av Mikael Tossavainen

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	8
Syfte	8
Begränsningar och avgränsningar	9
Antisemitism och antisemiter	9
Disposition	11
ARABISK OCH MUSLIMSK ANTISEMITISM	12
Religiösa rötter	13
Europeiskt inflytande	14
Antisemitiska teman idag	15
Arabisk och muslimsk antisemitism i Europa	20
SVERIGE	22
Skolor	22
<i>I undervisningssituationen</i>	23
<i>Utanför klassrummet</i>	25
<i>Lärarnas reflektioner</i>	25
Internet	27
<i>Den judiska karaktären</i>	28
<i>Den judiska religionen</i>	30
<i>Den judiska konspirationen</i>	33
Incidenter	36
<i>Trakasserier</i>	37
<i>Telefonhot</i>	38
<i>Angrepp</i>	38
AVSLUTNING	40
SUMMARY	43
BIBLIOGRAFI	46
Litteratur	46
Källor	48
Om författaren	50
Om SKMA	50

SAMMANFATTNING

Antisemitismen i stora delar av arabvärlden och i många andra muslimska länder är ett stort och växande problem. Långvarig propaganda har skapat en stämning där judarna alltmer kommit att symbolisera ondska och utpekats som skyldiga till allehanda olyckor. Allt från ekonomisk stagnation i tredje världen till spridningen av AIDS blir judarnas fel. Statskontrollerade medier underblåser dessa stämningar.

Detta judehat har viss grund i islam. Genom historien är det förvisso så att judarna traditionellt behandlats bättre i muslimska länder än i kristna, men olika grader av diskriminering, förakt och fientlighet har alltid funnits med. Den inhemska antisemitismen spädades på under 1800-talet när européerna erövrade den muslimska världen och började sprida europeisk ”kultur och civilisation” bland muslimerna. Förutom moderna idéer om vetenskap, politik, litteratur, arkitektur och medicin importerades också Europas nästan tvåtusenåriga judehat. Detta skedde dels via kristna araber som tog till sig och spred kyrklig antisemitism och dels via sekulära nationalisterna som attraherades av moderna rasistiska teorier.

Attraktionen för och exploateringen av judehatet hänger samman med motsättningen mellan judisk och arabisk nationalism och sedermera den arabisk-israeliska konflikten. Till bilden hör också inflytandet från Tredje rikets antijudiska propaganda i arabvärlden 1933-1945. Spridandet av europeisk antisemitism i arabvärlden upphörde emellertid inte med andra världskrigets slut eller avkolonialiseringen, eftersom det sovjetiska inflytandet tog över när det tyska, franska och brittiska försvagades. Framst under sovjetimperiets tre sista decennier spreds Moskvaproducerat judehat nödtorftigt förklätt till antisionism runt om i arabvärlden.

Denna antisemitiska tradition lever vidare bland grupper av arabiska och muslimska immigranter i Europa. Den frodas kanske främst i de segregerade förortererna till London, Paris, Marseille och en rad andra städer, även i Sverige. Isoleringen från det nya hemlandets kultur och kvarlevandet i ursprungslandets kultur via satellit-tv, internet och så vidare bidrar till att den finns kvar.

I länder som Storbritannien och Frankrike har man varit medvetna om problemet en längre tid och de senaste årens våg av antisemitiskt våld har även fått de franska myndigheterna att

agera kraftfullt. I Sverige har problemet hittills förbigåtts med tystnad vilket också bidragit till att det finns en bristande kunskap om hur denna problematik ser ut på svensk botten. Denna rapport visar att det finns starka skäl att frukta att samma antisemitiska tankemönster som resulterat i brännandet av synagogor i till exempel Frankrike är på väg att etablera sig även i Sverige.

Lärare på skolor i de svenska storstadsförorterna rapporterar om ohöjlt judehat bland vissa arabiska och muslimska elever, som kan ta sig uttryck i vägran att studera judendomen, beundran inför Hitler eller förnekande av Förintelsen. På internet finns en rad svenskspråkiga muslimska hemsidor som tillsammans med information om islam sprider grova antisemitiska fördomar som att judar är giriga, makthungriga, tjuvaktiga, perverterade samt att det finns en världsomspännande judisk konspiration för att ta över världen.

Det är knappast förvånande att människor som lever i en sådan tankevärld och hela tiden matas med den här sortens bilder av judar blir antisemiter. Det är inte heller särskilt förvånande att dessa attityder kanaliseras i hot och våld mot judar. Säkerhetsansvariga vid de judiska församlingarna runt om i Sverige har noterat en markant ökning av antalet trakasserier av, hot mot och angrepp på judar i det svenska samhället från araber och muslimer under de senaste åren och att det finns en tydlig koppling till Mellanösternkonflikten och den globala vågen av antisemitism.

Eftersom en rapport av det här slaget kan löpa risken att misstolkas som antiarabisk eller islamofob, är det viktigt att betona två saker. För det första bör man påminna sig att antisemitism idag inte är ett specifikt arabiskt eller muslimskt problem. Negativa attityder mot judar och konsekvent judehat förekommer i olika kulturer och befolkningsgrupper. I västvärlden är de av central betydelse för till exempel nazistiska organisationer och är spridda även inom extremvänstern. För det andra syftar denna rapport på intet sätt till att peka ut eller stigmatisera svenska araber och muslimer som många gånger själva är utsatta för rasistiska fördomar och diskriminering. Detta är grupper som är åsiktsmässigt, religiöst och socialt heterogena och alla araber och muslimer hyser naturligtvis inte antijudiska fördomar.

Det som trots denna risk motiverar en rapport av det här slaget är att antisemitismen bland araber och muslimer, till skillnad från den som brukar komma till uttryck i nazistiska kretsar, inte berörs eller bemöts i den allmänna debatten. Tvärtom händer det att den förtigs, urskuldats eller till och med förnekas i medier och av det politiska, akademiska och intellektuella etablissemanget. Ytterligare en faktor som gör en rapport av detta slag angelägen, är antisemitismens markanta ökning runt om i världen, inte minst i Europa, under de senaste åren. En av orsakerna till den utvecklingen är sannolikt just att problemet så länge förtegs,

sopades under mattan eller bagatelliserades. Det är viktigt att detta misstag inte upprepas i Sverige.

Den föreliggande rapporten är på intet sätt heltäckande eller uttömmande, men resultaten av undersökningen är dock entydiga och illavarslande: samma mönster av judehat som spridit sig bland grupper av araber och muslimer i Europa under de senaste åren finns även i Sverige och detta hat resulterar även här i hets, hot och våld mot judar. Detta är ett problem, inte bara för Sveriges judar, utan för hela det svenska samhället genom att det hotar att underminera de grundläggande demokratiska och humanistiska värderingar som utgör grunden för samhällsbygget. Om man accepterar en viss form av hat, öppnar detta för ökad intolerans också mot andra grupper. Detta leder även till ökade motsättningar i det svenska samhället.

INLEDNING

Syfte

En våg av antijudiska stämningar och antisemitiskt våld har sköljt över Europa under de senaste två åren. Den dramatiska och illavarslande ökningen av antalet attacker på judar och judiska institutioner kommer dock inte i första hand från dem som traditionellt sett betraktats som judarnas fiender på vår kontinent, det vill säga från diverse ytterlighetspartier, främst på den extrema högerkanten. Istället står araber och muslimer bakom en betydande del av attackerna på Europas judar.

Det har länge varit känt att antisemitiskt tankegods varit vida spritt i arabvärlden och delar av den icke-arabiska muslimska världen, till exempel Iran och Pakistan. Men på senare år tycks det alltså som att dessa antijudiska föreställningar överförts till och stärkts bland delar av den arabiska och muslimska befolkningen i Europa. I tider av politisk oro i Mellanöstern, efter FN-konferensen mot rasism i Durban och terrorattackerna den 11 september 2001 har dessa föreställningar kommit att manifesteras i antisemitiska attacker. Detta är ett stort och växande samhällsproblem i flera länder och i till exempel Frankrike har man från myndigheternas sida börjat vidta åtgärder för att försöka stävja spridandet av antisemitism bland landets cirka fem miljoner medborgare av arabiskt ursprung.

I Sverige är medvetenheten om problemet ännu så länge mycket låg och det uppmärksammas i ringa omfattning i medier och i den offentliga debatten. Delvis kan detta bero på att Sverige länge varit relativt förskonat från den här typen av antisemitiska yttringar, men det finns tecken som tyder på att detta håller på att förändras och att judehatet har fått fotfäste även bland grupper av svenska araber och muslimer.

Syftet med denna rapport är att försöka klargöra huruvida antisemitismen faktiskt förekommer och sprider sig bland araber och muslimer i Sverige samt vilka uttryck detta i så fall tar sig.

Begränsningar och avgränsningar

Syftet med denna rapport är inte att ge en fullständig och uttömmande beskrivning av förekomsten och arten av antisemitiska föreställningar och attityder bland araber och muslimer i Sverige. Ett sådant arbete, om det överhuvudtaget vore genomförbart, skulle kräva betydligt större resurser och avsevärt mer tid än vad som varit fallet i denna studie. Föreliggande rapport ska istället ses som en tentativ bedömning av förekomsten av antisemitism bland svenska araber och muslimer.

Med dessa praktiska begränsningar i åtanke ska man ha klart för sig att slutsatserna man kan dra av denna rapport inte i första hand är kvantitativa, utan kvalitativa. Detta innebär att studiens resultat egentligen inte kan säga något med bestämdhet om omfattningen av antisemitismen bland araber och muslimer i Sverige. De preliminära slutsatser som kan dras rör istället kvalitativa frågor, som hur den arabiska och muslimska antisemitismen kommer till uttryck och i någon mån i vilka fora den gör det.

Antisemitism och antisemiter

En rapport av det här slaget kräver en om aldrig så kortfattad diskussion om vad antisemitism är. Idéhistorikern Henrik Bachner förordar att den nutida antisemitismen i västvärlden ska betraktas som ett kulturellt, snarare än ett socialt eller ekonomiskt, fenomen som skapat grogrund för negativ stereotypisering av judar. En viktig beståndsdel i antisemitismens fortbestånd har, enligt Bachner, varit ”transformeringen av ’juden’ till en abstraktion, till en extremt elastisk symbol för det som av vissa opinioner vid en viss tid uppfattas som hotande eller ondskefullt.”¹ En konsekvens av detta är att det inte krävs några judar för uppkomsten och vidmakthållandet av antisemitism. Generellt sett kan sägas att antisemitismen inte orsakas av judarna själva, även om judars handlande kan utlösa judefientlighet.² Paradoxalt nog kan det till och med underlätta spridandet av antijudiska föreställningar i ett samhälle om det inte finns några faktiska judar där.

Termen antisemitism som beskrivning för judehat användes första gången på 1870-talet av den österrikiske journalisten Wilhelm Marr.³ Myntandet av denna term var ett försök från Marrs sida dels att klä sin antijudiska världsbild i en modern och förment vetenskaplig

¹ Bachner, Henrik *Återkomsten – Antisemitism i Sverige efter 1945* (Natur och Kultur, Stockholm 1999), s. 23.

² Bachner, Henrik *Återkomsten – Antisemitism i Sverige efter 1945* (Natur och Kultur, Stockholm 1999), s. 24.

³ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 49.

språkdräkt, dels att distansera sig från det kyrkliga judehatet.⁴ Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att ge en heltäckande definition av vad som är antisemitism eller försöka hitta en minsta gemensam nämnare för dess olika uttryck, utöver att det alltid rör sig om någon form av negativa attityder och föreställningar om judar. Helen Fein definierar antisemitism bland annat som ”en bestående latent struktur av föreställningar fientliga mot *judar som kollektiv*, vilka på det *individuella* planet manifesteras som attityder, och i *kulturen* som myter, ideologi, folkliga traditioner och bildspråk, och i handlingar – social eller legal diskriminering, politisk mobilisering mot judarna, och kollektivt eller statligt våld – vilka resulterar i och/eller syftar till att fjärma, driva bort eller tillintetgöra judar just för att de är judar.”⁵

Värt att understryka, särskilt i en rapport som behandlar antisemitism bland araber, är att det inte rör sig om något slags allmänt ogillande av folkgrupper som talar semitiska språk i största allmänhet eller att antisemitism skulle kunna riktas mot något annat folk än judarna. Historikern Bernard Lewis noterar att ”ett vanligt genmäle, från araber eller å deras vägnar, är att de inte kan vara antisemiter eftersom de själva är semiter. Konsekvensen av detta skulle vara att medan en utgåva av Hitlers *Mein Kampf* som publicerats i Berlin eller Buenos Aires på tyska eller spanska är antisemitisk, skulle en arabisk version av samma text som publicerats i Kairo eller Beirut inte kunna vara antisemitisk eftersom arabiska och hebreiska är besläktade språk.”⁶ Det är med andra ord fullt möjligt för araber – eller för den delen judar – att vara antisemiter, det vill säga judehatare; det är en fråga om inställning till judarna och har ingenting att göra med ens egen etniska eller kulturella tillhörighet.

Disposition

Efter denna inledning följer tre avsnitt. Rapporten inleds med en kortfattad beskrivning av den arabiska antisemitismen, dess källor och utveckling samt utbredning i arabvärlden och i muslimska icke-arabiska länder. I samband med denna beskrivning, redogörs även för hur delar av de arabiska och muslimska minoriteterna runt om i Europa påverkats av den

⁴ Se t.ex. Marr, Wilhelm och Zimmermann, Moshe *The Patriarch of Antisemitism* (New York och Oxford 1986).

⁵ Fein, Helen ”Dimensions of Antisemitism: Attitudes, Collective Accusations, and Actions” i Fein, Helen (red.) *The Persisting Question. Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism* (Current Research on Antisemitism, vol. I, Berlin och New York, Walter de Gruyter 1987), s. 67. Citerad i Bachner, Henrik *Återkomsten – Antisemitism i Sverige efter 1945* (Natur och Kultur, Stockholm 1999), s. 28.

⁶ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 16.

antisemitiska tankevärlden i den arabiska och islamiska världen samt hur denna påverkan kommit att yttra sig i form av antisemitiska incidenter runt om i Europa under de senaste åren.

I det därpå följande avsnittet behandlas vilka tecken som finns på att denna tankevärld även står att finna bland vissa grupper av araber och muslimer i Sverige, främst i storstadsförorterna. Detta avsnitt är indelat i tre delar med fokus på olika aspekter. Den första delen, som är baserad på intervjuer med ett antal lärare och andra personer verksamma inom skolan, behandlar situationen i invandrartäta förortsskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö med avseende på antisemitiska yttringar bland eleverna. Den andra delen fokuserar på internet och svenskspråkiga, muslimska hemsidor samt vilken bild av judar och judendomen som framkommer där. Den tredje delen behandlar incidenter av trakasserier och våld riktade mot judar från araber och muslimer i Sverige. Denna del är till allra största delen baserad på uppgifter från de säkerhetsansvariga på de judiska församlingarna samt internationella fora för insamlande av information om antisemitiska incidenter runt om i världen.

Rapporten avslutas med en kortfattad avslutning som strävar efter att föra samman de teman som framkommit i rapportens två huvuddelar. Avslutningen pekar på hur den arabiska och muslimska antisemitismen på det internationella planet också påverkar det svenska samhället genom en ökad grad av antisemitisk aktivitet bland vissa grupper av araber och muslimer i Sverige.

ARABISK OCH MUSLIMSK ANTISEMITISM

Arabvärlden är en svårfångad term. Likt alla andra termer bjuder den motstånd när man försöker sig på en heltäckande definition. Detta har den gemensamt med snart sagt alla andra sociala eller teoretiska entiteter, men svårigheterna blir naturligtvis inte mindre av att arabvärlden är så väldig. Edward Said pekar i sin inflytelserika bok *Orientalism* ut svårigheterna i att hantera ett så stort, komplext och heterogent kulturområde som det arabiska och hur lätt man som utomstående faller offer för sina egna fördomar och riskerar att övergeneralisera. Även om islam dominerar området mellan Gibraltarsund och Persiska viken, så finns där betydande minoriteter som tillhör andra religioner. Lejonparten av människorna från Aleppo till Aden talar arabiska, men långt ifrån alla. Några av världens rikaste stater återfinns på den arabiska halvön, men flera av deras grannländer tillhör de fattigaste.

Svårigheterna att säga något som är generellt giltigt för hela arabvärlden betyder inte att det är omöjligt att låta en diskussion ta sin utgångspunkt i termen. Tvärtom finns det goda skäl att göra det, bland annat att man kan peka på en rad kulturella faktorer som språk och religion vilka, även om de inte är allenarådande, dominerar arabvärlden. Dessutom finns det en i många arabiska kretsar stark föreställning om en arabisk gemenskap, antingen uttryckt i sekulära nationalistiska termer i form av panarabism, eller klädd i ett religiöst muslimskt språkbruk. Allt detta gör att det, trots komplikationerna, inte bara är möjligt att tala om arabvärlden; det är i vissa fall till och med nödvändigt för att förstå den tankevärld som omfattar idén om den arabiska gemenskapen.

Redan i inledningen dryftades definitionen av antisemitism. Detta avsnitt kommer att fokusera på bakgrunden till antisemitismen bland araber och muslimer, några av dess vanliga uttryckssätt samt dess spridning utanför de arabiska och muslimska kulturområdena, främst till Europa. Det finns två huvudsakliga källor till den moderna arabiska antisemitismen, nämligen Koranen och annan muslimsk religiös tradition samt kristet antisemitiskt tankegods importerat via kristna araber och europeiska kolonisateurer.⁷

⁷ Jämför även till exempel Israeli, Raphael "Anti-Jewish Attitudes in the Arabic Media, 1975-1981", s. 102 i *From Anti-Zionism to Anti-Semitism in the Contemporary World* Wistrich, Robert S. (red.) (The Machmillan Press Ltd, Houndsmills, Basingstoke, Hampshire och London 1990).

Religiösa rötter

Även om islam traditionellt sett inte sett samma behov som kristendomen att polemisera mot judendomen, finns det gott om exempel på kritiska, för att inte säga antisemitiska, uttalanden om judar i Koranen. Framförallt angrips judarna på två punkter i de muslimska urkunderna: för det första anklagas de för att ha avfallit från förbundet som de slutit med Gud och för det andra anklagas de för att ha motarbetat Mohammed. Exempel på det första finns till exempel i sura 2:58: ”Och uselhet och armod hopades över dem, och de ådrogo sig Guds vrede, och detta därför att de förnekade Guds tecken och dräpte profeterna utan sak”. Sura 5:83 vet att berätta att judar som avfaller från förbundet straffas av Gud med att ”de evinnerligen förbliva i pinan”. I sura 2:61 säger Gud till de sabbatsbrytande judarna: ”Varden föraktade apor!” och på samma tema sägs i sura 5:65: ”Det gäller dem, som Gud förbannade och vredgades på, så att han förvandlade somliga av dem till apor och svin”. Den andra formen av kritik mot judarna återfinns till exempel i sura 5:45: ”...judar, färdiga att lyssna till lögn och färdiga att lyssna till andra människor, som ej kommit till dig, och som rycka orden ur dess sammanhang och säga: ’Om I fån detta, så tagen emot det, men om I icke fån det, så akten eder!’ Om Gud vill pröva någon, kan du aldrig uträtta det ringaste för honom hos Gud. Det är dessa, vilkas hjärtan Gud ej vill rena; dem väntar skam i detta livet, och dem väntar ett förskräckligt straff i det tillkommande.” I sura 5:85 står att läsa: ”Du skall sannerligen finna, att judarne och de, som sätta andra vid Guds sida, bland alla människor äro hätskast mot dem, som tro”.⁸ Förutom dessa koranverser, finns det religiös tradition som stärker bilden av juden som ränksmidande och orosstiftande. Det blev en del av muslimskt tankegods att tänka på judarna som ett hot som måste neutraliseras och tvingas underkasta sig islam i det perfekta muslimska samhället.⁹

Men detta säger egentligen ingenting om hur judarna i den muslimska världen behandlats i praktiken. Det är svårt att säga något generellt om hur judar behandlats i den arabiska och muslimska världen under årens lopp, dels för att denna kultursfär är så stor och mångskiftande, dels för att det rör sig om ett så stort tidsspänn.¹⁰ I likhet med de kristna tolererades judarna i långa tider av den muslimska majoritetsbefolkningen i de länder där de bodde, och i jämförelse med det kristna Europa var antalet pogromer i den arabiska och muslimska världen förhållandevis litet.¹¹ I sin egenskap av ett ”bokens folk” åtnjöt judarna så kallad *dhimmistatus*. Detta innebar att de tvingades underkasta sig islams överhöghet, men hade ett visst skydd, om än inte samma rättigheter som sina muslimska grannar. *Dhimmi*

⁸ Samtliga Korancitat är hämtade ur K. V. Zettersténs Koranöversättning från 1917.

⁹ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 200.

¹⁰ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 195 ff.

¹¹ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 196 ff.

utsattes även för varierande grad av systematisk och symbolisk diskriminering i större delen av den muslimska världen. Förutom den strukturella andrarangspositionen som tilldelades judarna i egenskap av *dhimmi*, så tvangs de även att betala *jizya*, den speciella skatt som ålades ickemuslimer.¹² Bernard Lewis sammanfattar situationen med orden: ”de var aldrig fria från diskriminering, men endast sällan utsatta för förföljelser. Deras situation var aldrig så dålig som när den var som sämst inom kristenheten, men heller aldrig så bra som när den var som bäst.”¹³ Lewis menar också att den klassiska islamiska litteraturen hade ett tämligen avslappnat förhållande till judarna. Judarnas konflikt med Mohammed behandlades som en relativt perifer händelse, och hur som helst förlorade de ju. I modern tid har Mohammeds kamp mot judarna i flera tolkningar kommit att ses som ett centralt tema i dennes karriär och fiendskapen mellan profeten och judarna har givits kosmisk betydelse.¹⁴ Den politiska utvecklingen under 1900-talet har på många håll lett till en omtolkning och omvärdering av traditionella muslimska attityder visavi judarna: från en mindre irritation för Mohammed till en central plats i den kosmiska världsordningen för breda grupper av dagens muslimer.¹⁵ De första tecknen på att antisemitismen intagit en central position i radikala islamistiska kretsars världsbild kan spåras till 1920-talet.¹⁶

Europeiskt inflytande

En av de främsta orsakerna till de förändrade attityderna gentemot judarna i den arabiska och muslimska världen är det ökade europeiska inflytandet i Mellanöstern då kristet antisemitiskt tankegods inympades. Ofta skedde detta genom kristna araber som låtit sig influeras av antisemitismen inom den ortodoxa och katolska kyrkan. Ett exempel på detta är myten om att judar rituellt mördade ickejudiska barn för att använda blodet i religiösa ceremonier som spreds i de lokala kristna församlingarna i Mellanöstern under 1800-talet. Sådana rykten, som är kända från Europa sedan medeltiden, ledde till upplopp och mord på judar i till exempel Beirut 1824, Tripoli 1834, Damaskus 1840 och Istanbul 1874. De arabiska kristna kom också genom sitt inflytande på den sekulära arabiska nationalismen att hjälpa till att omvandla de

¹² Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 202.

¹³ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 121.

¹⁴ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 128.

¹⁵ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 196.

¹⁶ Bauer, Yehuda, ”European Anti-Semitism and Radical Islamism”, föredrag, Monash University, mars 2003 (http://www.arts.monash.edu.au/jewish_civilisation/yehuda_bauer_talk_islam.pd).

antisemitiska idéerna från en främmande europeisk företeelse till en integrerad del av den arabiska tankevärlden.¹⁷

Efter 1918 kom judarnas situation i arabvärlden att bli alltmer trängd, inte minst på grund av arabnationalismen och dess reaktion på etablerandet av det judiska nationalhemmet i det brittiska mandatområdet Palestina. Efter staten Israels utropande 1948 blev situationen i många fall ohållbar och de flesta arabländer tömdes i princip på judar som tvingades emigrera.¹⁸ Efter judarnas försvinnande har antisemitismen i dessa arabländer ökat under inflytande av statskontrollerad propaganda. Staten Israel är dubbelt besvärande för den muslimska och arabiska världen. Israel framställs som ett kolonialt projekt, en främmande entitet i det muslimska kärnlandet i Mellanöstern, *dar al-Islam*. Dessutom är det en judisk stat, där ett folk som enligt islam endast kan leva underställda muslimer inte bara åtnjuter full suveränitet, utan dessutom styr över muslimer.¹⁹ En annan faktor som spelat roll för att ge antisemitismen fotfäste i arabvärlden är spridandet av nazistisk antijudisk propaganda under perioden 1933-45.²⁰ Även det sovjetiska inflytandet under kalla kriget spädde på antisemitismen, inte minst i stater som Egypten, Syrien och Irak.²¹

Antisemitiska teman idag

Idag är antisemitismen i arabvärlden så omfattande och accepterad att den kan träffas på i de flesta sammanhang. Den propageras av regimer, universitet och religiösa auktoriteter. Den sprids via press, radio, tv, internet, skolor och moskéer. Dagens arabiska antisemitism bär fortfarande spår av de två huvudsakliga inspirationskällorna: traditionell islam och europeiskt inflytande. Det är till exempel tydligt att traditionella muslimska antisemitiska föreställningar om juden som orosstiftare förenat sig med idén om en global judisk sammansvärjning som tagits upp från europeisk antisemitism.²² Enligt idén om denna världsomspännande konspiration ingår alla judar i ett gigantiskt brödraskap med ett nätverk av loger eller celler

¹⁷ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 206.

¹⁸ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 208 ff., Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 206.

¹⁹ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 224.

²⁰ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 139.

²¹ Se t.ex. Eckman, Lester Samuel *Soviet Policy Towards Jews & Israel* (Shengold Publishers, New York 1974), s. 73 ff.

²² Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 222.

runt om i världen som styr bakom kulisserna med hjälp av manipulationer och hot.²³ En integrerad del av detta fantasifoster är att judarna skulle ha kontroll över den politiska och ekonomiska makten samt västvärldens medier.²⁴

Idén om den judiska sammansvärjningen för att uppnå världsherravälde sattes på pränt av den tsarryska hemliga polisen i *Sions vises protokoll*. Trots att dokumentet tämligen tidigt avslöjades som ett falsarium, har det använts flitigt av antisemitiska konspirationsteoretiker runt om i världen under det senaste seklet. Inför ramadan år 2003 producerade egyptisk tv en tv-serie med titeln ”Häst utan ryttare” som sändes på bästa sändningstid under helgen i en rad arabiska tv-kanaler som når miljoner tittare runt om i hela världen. Serien baserades delvis just på *Sions vises protokoll*. Hala Sarhan, vice ordförande för kanalen som producerade ”Häst utan ryttare”, menar att *Sions vises protokoll* avspeglar verkligheten.²⁵

Även Förintelseförnekande, något man i väst oftast kopplar samman med diverse högerextrema rörelser, är en viktig beståndsdel av antisemitismen i arabländerna idag som kan kopplas till tanken på en judisk konspiration.²⁶ Även om Förintelseförnekandet inte är oomstritt, har det länge haft inflytelserika uppbackare, som till exempel Egyptens förre president Gamal Abdel Nasser.²⁷ Statsvetaren Lisbeth Lindeborg hävdar att vanföreställningen om Förintelsen som en ”judisk komplott i ekonomiskt syfte” är mycket spridd i den muslimska världen.²⁸ Enligt logiken bakom resonemanget kan bara ett så depraverat folk som judarna hitta på en så fruktansvärd lögn som Förintelsen. Detta gör att de förtjänar en ”riktig Förintelse”.²⁹

Andra teman, som inte nödvändigtvis kopplas till den övergripande idén om en judisk sammansvärjning, vilka dyker upp på vissa håll i den antisemitiska tankevärlden i arabländerna är föreställningarna om judarna som orsaken till kulturens förflockande,

²³ Israeli, Raphael ”Anti-Jewish Attitudes in the Arabic Media, 1975-1981”, s. 113 i *From Anti-Zionism to Anti-Semitism in the Contemporary World* Wistrich, Robert S. (red.) (The Machmillan Press Ltd, Houndsmills, Basingstoke, Hampshire och London 1990).

²⁴ Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002), 10.

²⁵ Wakin, Daniel J. ”Anti-Semitic ’Elders of Zion’ Gets New Life on Egypt TV” (*New York Times*, 26 oktober 2002).

²⁶ Nordbruch, Goetz *The Socio-historical Background of Holocaust Denial in Arab Countries. Reactions to Roger Garaudy’s ”The Founding Myths of Israeli Politics”*, ACTA nr 17, SICSA, 2001.

²⁷ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 162. Även den tidigare palestinske premiärministern Mahmud Abbas har publicerat en s.k. revisionistisk bok: *The Other Side: The Secret Relationship between Nazism and the Zionist Movement*, i vilken han bland annat hävdar att antalet offer för Förintelsen var färre än en miljon. (Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger”, AJC Publication, New York 2002, s. 14.)

²⁸ Lindeborg, Lisbeth ”Vi förlåter aldrig judarna för Auschwitz” (*Svenska Dagbladet*, 2 juli 2002).

²⁹ Sheleg, Yair ”Islamic fundamentalism wants world hegemony” (*Haaretz*, 5 juli 2002).

religionens undergrävande och sedernas fördärv.³⁰ Robert Wistrich menar att judarna kommit att anklagas för mental förgiftning av arabvärlden och försvagande av islams styrka: ”Det var judarna som spred doktrinen om ’den ateistiska materialismen’ (Marx), ’den djuriska sexualiteten’ (Freud), ’den rationalistiska sociologin’ (Durkheim), och som uppmuntrade förstörandet av familjen och oföränderliga religiösa sanningar.”³¹ Sexualiteten liksom den korrumpierande västliga populärkulturen uppfattas som vapen i judarnas händer. Det kan yttra sig genom att judinnor beskrivs som lättfotade och lösaktiga smittspridare som förför och korrumpierar muslimska män. En återkommande föreställning är den om att den israeliska staten skulle skicka HIV-positiva judiska prostituerade till arabländer för att sprida AIDS.³² Judiska män beskrivs som sexuellt perverterade, sadistiska och fula, inte sällan i form av israeliska soldater som våldtar arabiska kvinnor.³³

De religiösa judiska texterna angrips för att innehålla exempel på sedeslöshet, sexuell perversion, brutalitet och grymhet som anses utmärkande för judarna. Ibland hävdas att en förment judisk rasism har sitt ursprung i Talmud och tanken på det utvalda folket, en tanke som i sitt antisemitiska sammanhang påstås vara ett utslag av en inneboende judisk herrefolksmentalitet.³⁴ För att bevisa att detta är fallet brukar behandlingen av palestinierna tas som intäkt på judarnas inneboende ondskas och brutalitet.³⁵ Mot den bakgrunden kan också allt som påstås om israelerna och deras ockupation av palestinskt territorium tas på allvar; det antas ju ligga i judarnas natur att vara onda.

Det händer även ibland att judarna anklagas för att vara gudsmördare i bästa kristna tradition; detta trots att Jesus enligt islam inte dog på korset. På vissa håll i arabvärlden har *Nostra Aetate*, det påvliga dokument som beklagar antisemitism inom kristenheten och som frikänner judarna från gudsmördarmyten, framställts som en del av den judiska konspirationen. Enligt denna tolkning har katolska kyrkan tvingats böja sig för judiska lobbygrupper, det ”judiskkontrollerade amerikanska kapitalet” eller någon annan grupp som ligger bakom denna konspiration.³⁶

³⁰ Bauer, Yehuda, ”European Anti-Semitism and Radical Islamism”, föredrag, Monash University, mars 2003 (http://www.arts.monash.edu.au/jewish_civilisation/yehuda_bauer_talk_islam.pdf).

³¹ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 226. (min övers.)

³² Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002), 11 f.

³³ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 200.

³⁴ Israeli, Raphael ”Anti-Jewish Attitudes in the Arabic Media, 1975-1981”, s. 105 i *From Anti-Zionism to Anti-Semitism in the Contemporary World* Wistrich, Robert S. (red.) (The Macmillan Press Ltd, Houndsmills, Basingstoke, Hampshire och London 1990).

³⁵ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 229.

³⁶ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 236.

Ett tecken på den ökande antisemitismen i arabvärlden är tendensen att inte upprätthålla distinktionen mellan judendom och sionism eller mellan judar och sionister.³⁷ I de breda folklagren i arabländerna och i den muslimska världen klumpar man inte sällan ihop detta till olika uttryck för en och samma globala konspiration, iscensatt av de ondsinta judarna.³⁸ I vissa grupper är sammanförandet av dessa kategorier ett medvetet val som bygger på resonemanget att judarna domineras tankemässigt av sionismen, vilken – enligt denna föreställning – har gjort dem till mänsklighetens fiender och förstärkt de negativa karaktärsdrag de i sin egenskap av judar redan besatt. Detta byggs sedan på med existensen av staten Israel som med sin ”artificiella och korrupta” kultur stärker och förstärks av sionismen.³⁹

Judehatet sprids idag på en mängd sätt runt om i arabvärlden. Det är en väletablerad företeelse i dagstidningar och tv-kanaler med miljonpublik, såväl statskontrollerad tv som den populära uppstickaren *Al-Jazeera*.⁴⁰ 1983 publicerade den syriske försvarsministern Mustafa Tlas, en advokat med en doktorsgrad från Sorbonne, boken *Sions Matza*. I sin bok hävdar försvarsminister Tlas att den så kallade Damaskusaffären 1840, då åtta syrisk judar anklagades för ritualmord på en munk för att använda hans blod i bakandet av matza, det osyrade brödet till den judiska påsken, var sann.⁴¹ Även om det är ovanligt att regeringsmedlemmar skriver böcker om judiska ritualmord, finns det gott om exempel på liknande anklagelser. Förra året publicerade en saudiarabisk tidning en artikel som hävdade att judarna använder blod från kristna och muslimska pojkar för att baka matza och hammentaschen, kakor som traditionellt serveras under purimhelgen. En av Egyptens främsta och mest inflytelserika dagstidningar, *Al-Ahram*, publicerade en rad artiklar som förde fram samma klassiska ritualmordslögn. *Al-Ahram* citerade även dr. Mahmoud al-Said al-Kurdi som kombinerade föreställningen om judisk blodtörst med den om judarnas perverterade sexualitet när han hävdade att ”Talmud säger att matzan för Jom Kippur [sic] måste knådas med ickejudiskt blod, helst från våldtagna ynglingar.”⁴²

Även undervisningsmaterial i flera arabländer reflekterar negativa attityder visavi judar, men även gentemot kristna, demokrati och ”den degenererade” västvärlden i största allmänhet. Till exempel i Saudiarabien är skolböckerna ofta genomsyrade av förakt och nedvärderande, ofta

³⁷ Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002), s. 3.

³⁸ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 250.

³⁹ Israeli, Raphael ”Anti-Jewish Attitudes in the Arabic Media, 1975-1981” i *From Anti-Zionism to Anti-Semitism in the Contemporary World* Wistrich, Robert S. (red.) (The Macmillan Press Ltd., Houndsmills, Basingstoke, Hampshire och London 1990), s. 111.

⁴⁰ Ajami, Fouad ”What the Muslim World is Watching” (*New York Times Magazine*, 18 november 2001). För grundlig information om antisemitism i medierna i Mellanöstern rekommenderas MEMRI (Middle East Media Research Institute) och dess hemsida: www.memri.org.

⁴¹ Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991), s. 207.

⁴² Sheleg, Yair ”Islamic fundamentalism wants world hegemony” (*Haaretz*, 5 juli 2002). (min övers.)

rent rasistiska, attityder gentemot ickemuslimer, ”otrogna”. Dessa attityder kan dyka upp inte bara i ämnen som religionskunskap, samhällskunskap och historia, utan även i till exempel matematik.⁴³ I de palestinska skolorna finns liknande tendenser.⁴⁴ I skolböcker från år 2000, finansierade av EU, nämns överhuvudtaget inte fredsprocessen, Oslo-avtalet eller ens att det finns en stat som heter Israel. Området kallas istället för ”1948-landet” och palestinska ”martyrer” som bekämpar denna entitet med hjälp av självmordsattacker idealiseras och heroiseras.⁴⁵

Sammanfattningsvis bör poängteras att det förstås är vanskligt att uttala sig om hur mycket folk tar till sig av all antijudisk propaganda. Bernard Lewis slår dock fast att intresset för judarna i det offentliga samtalet i arabvärlden antingen är fientligt eller obefintligt. ”Det finns i princip ingen vetenskaplig litteratur om judiska ämnen, ens av högsta akademiska klass, som inte försöker bedriva polemik mot judarna.”⁴⁶ Den offentliga diskursen i arabvärlden och övriga muslimska länder är inte bara distinkt antijudisk, enligt professor Benny Morris saknas det även modererande röster som försöker föra fram motbilder eller mildra de antisemitiska attityderna i alla sammanhang där judar eller judiska ämnen berörs.⁴⁷

Arabisk och muslimsk antisemitism i Europa

Den konsekventa och mångåriga antisemitiska propagandan som dominerat det offentliga samtalet om judar och judendom i arabvärlden får i dagens globaliserade värld följder även på andra håll i världen. Vissa av de araber och muslimer som flyttat till Europa under de senaste årtiondena har fört med sig dessa negativa föreställningar om judar och nya generationer kan idag exponeras för arabisk antisemitism med hjälp av satellit-tv och internet.⁴⁸ Det judehat som groor bland delar av Europas arabiska befolkning har under de senaste åren tagit sig våldsamma uttryck i en våg av antisemitiskt våld mot judar runt om i Europa. Under april månad 2002, då den israeliska arméns angrepp mot palestinska mål på de ockuperade områdena pågick som intensivast, inträffade ett stort antal antisemitiska incidenter i Frankrike, bland annat brändes några synagogor ned. Detta är ett mönster som känns igen även från länder som Schweiz, Österrike, Tyskland, Nederländerna och Belgien.

⁴³ Harris, David A. ”Saudi Schools Keep Sowing Seeds of Hate (*Forward*, 7 mars 2003). Se även Groiss, Arnon (red.) *The West, Christians and Jews in Saudiarabian Schoolbooks* (Center for Monitoring the Impact of Peace, New York och Jerusalem 2003).

⁴⁴ Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002), s. 11.

⁴⁵ Lindeborg, Lisbeth ”Vi förlåter aldrig judarna för Auschwitz” (*Svenska Dagbladet*, 2 juli 2002).

⁴⁶ Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986), s. 201 (min övers.).

⁴⁷ Professor Benny Morris i intervju i *Yediot Aharonot* (*Yediot Aharonot*, 28 december 2001).

⁴⁸ Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002), s. 9.

I västliga medier bagatelliseras ofta dessa attacker och ibland bortförklaras de med att de skulle vara ett utslag av judarnas eget beteende, antingen genom israelisk ockupation av arabiskt territorium eller genom påstådd överexploatering av Förintelsen. Kontentan är i alla fall att attackerna är, om inte ursäktliga, så i vart fall förståeliga och att judarna som kollektiv får bära ansvaret för att folk hatar dem.⁴⁹

Frankrike var det land i Europa som bevittnade flest attacker mot judar eller judisk egendom under 2002.⁵⁰ Man har idag emellertid börjat ta itu med problemet med den våldsamma antisemitismen i landet. Myndigheterna gör nu mer för att skydda de franska judarna och motverka antisemitism bland Frankrikes stora arabiska minoritet, men den största och viktigaste förändringen är antagligen att man brutit tabu och erkänt att detta är ett akut problem. Den franske utbildningsministern Luc Ferry uttryckte för inte alltför länge sedan sin oro för den växande antisemitismen bland Frankrikes fem miljoner muslimer. Samtidigt kritiserade han tendenser från grupper av vänsterintellektuella att bagatellisera fenomenet, antingen som ett resultat av skuld känslor för Frankrikes koloniala förflutna eller på grund av avsmak inför den israeliska regeringens politik.⁵¹

Även i Storbritannien märks tendenserna till import av judehat från Mellanöstern bland grupper av landets muslimer och araber. Både arabisk press baserad i London och hatbudskap som understundom sprids i moskéer runt om i Storbritannien, har lett till stark oro bland landets judar. Detta i kombination med ett snabbt växande antal antisemitiska attacker har lett till att relationerna mellan de två religiösa grupperna försämrats betydligt under de senaste åren. I den antisemitiska propagandan som sprids bland de brittiska muslimerna märks flera av de klassiska tankefigurerna som känns igen från den ovan beskrivna arabiska antisemitismen. Det talas till exempel om en judisk världskonspiration som bland annat låg bakom terrorattacken den 11 september. Till de mer klassiska inslagen hör det gamla vanliga spridandet av *Sions vises protokoll* och påståendet att judar ritualmördar ickejudiska barn för att använda deras blod i religiösa ceremonier. Även fall av Förintelseförnekelse har konstaterats hos brittiska muslimer. Ofta förklaras idén om att Förintelsen skulle vara påhittad med en påstådd plan för att uppamma goodwill och finansiella resurser för den judiska staten.⁵² Mot bakgrund av det drastiskt ökande antalet attacker mot judar såväl i Storbritannien som i resten av Europa konstaterar Robert Wistrich att ”denna alarmerande trend inte är ett

⁴⁹ Lindeborg, Lisbeth ”Vi förlåter aldrig judarna för Auschwitz” (*Svenska Dagbladet*, 2 juli 2002).

⁵⁰ Enligt Stephen Rothinstitutets årliga rapport stod t.ex. Frankrike och Belgien för 25 av 31 allvarigare attacker som rapporterades från Europa under 2002. Även i statistiken över andra former av antisemitiska incidenter och våld mot judar hamnar Frankrike överst på listan.

⁵¹ Perelman, Marc ”A Tough-Talking French Minister Raps Arabs, Left on Antisemitism” (*Forward*, 21 mars 2003).

⁵² Wistrich, Robert S. ”Muslims, Jews and the 11 September: The British Case”.

fall av tom retorik, och den bör inte heller bortförklaras som de maktlösas posering, en ren biprodukt av fattigdom”.⁵³

Även om situationen är betydligt allvarligare i vissa andra europeiska länder än i Sverige, finns det tecken som tyder på att utvecklingen här riskerar att gå i samma riktning. Precis som i resten av Europa har antalet antisemitiska incidenter ökat kraftigt under de senaste två, tre åren som en följd av den eskalerande konflikten i Mellanöstern, 11 september och kriget i Irak. Precis som i resten av Europa sprids antisemitiskt tankegods bland vissa grupper av araber och muslimer i de svenska storstädernas förorter. Precis som i resten av Europa har man i Sverige hittills valt att bagatellisera eller bortse från problemet.⁵⁴

⁵³ Wistrich, Robert S. ”Muslims, Jews and the 11 September: The British Case” (min övers.).

⁵⁴ Jan Guillou har till exempel hävdats att judehatet förvisso varit ett historiskt problem, men att vår tids rasism inte riktar sig mot judar utan muslimer. Tal om antisemitism avfärdas Guillou som ”ett indirekt försvar av ockupationen [av Gaza och Västbanken]”. (Guillou, Jan ”Ockupationen är omöjlig att försvara”, *Aftonbladet*, 15 april 2002, s. 10).

SVERIGE

När man talar om antisemitism tänker man vanligtvis antingen på en kristen antijudiskhet eller på högerextremistiskt och nazistiskt judehat. Under de senaste årtiondena har dessa två historiska former av judehat kompletterats med liknande uttryck från extremvännerna, från början delvis importerad från Sovjetunionen och belagd med ett tunt lager antisionistisk retorik som legitimerande fernissa.⁵⁵ Under senare år har det dock blivit allt tydligare att en fjärde form av antisemitism som varit känd från kontinenten sedan tidigare, nämligen den i avsnittet ovan beskrivna arabiska och muslimska antisemitismen, nått även Sverige. När det förnyade palestinska upproret bröt ut hösten 2000 ökade antalet antisemitiska incidenter drastiskt, såväl på kontinenten som i Sverige.⁵⁶ Detta belyser kopplingen mellan det politiska läget i Mellanöstern och utslag av antisemitism, en koppling som ofta förbises eller missförstås i den svenska debatten. En djupare förståelse av hur denna förbindelselänk ser ut är nödvändig för att den Mellanösternrelaterade antisemitismen skall kunna motverkas.

Skolor

Antisemitism i storstädernas invandrantäta förortsskolor brukar inte dryftas särskilt ofta i den offentliga debatten. *Judisk Krönika* har dock belyst fenomenet i en rad artiklar. Från dessa framgår att antisemitismen bland araber och muslimer tycks vara ett utbrett problem. Det tar sig uttryck i en allmänt fientlig inställning till judar, men även i vissa elevers ovilja att ta till sig undervisning om judendomen eller om Förintelsen. Dessutom ger dessa artiklar vid handen att det finns en ovilja att från personer i ledande ställning ute på skolorna att försöka komma åt problemet, eller ens erkänna att det finns.⁵⁷

Följande avsnitt bygger på intervjuer med ett tiotal personer som samtliga har mångåriga erfarenheter av situationen i förortsskolor med en stor andel elever med arabisk och/eller

⁵⁵ Se till exempel Henrik Bachner, "Anti-Jewish Motifs in the Public Debate on Israel – Sweden: A Case Study" *Anti-Semitism Worldwide 2002/3*, The Stephen Roth Institute, Tel Aviv University, 2003.

⁵⁶ Se till exempel den årliga rapporten från The Stephen Roth Institute vid Tel Avivs universitet.

⁵⁷ Se Jakubowski, Jackie, "'Judarna kommer att brinna i helvetet', förklarar en elev. Det fick han lära sig i en Koran-skola", *Judisk Krönika*, nr 2, 2001, s. 32 f. och Lomfors, Ingrid, "Att inte våga stå upp för svensk demokrati", *Judisk Krönika*, nr 2, 2001, s. 34.

muslimsk bakgrund i Stockholm, Göteborg och Malmö, antingen som lärare eller som föredragshållare. Eftersom antalet intervjuer är begränsat är det för tidigt att på detta stadium med säkerhet uttala sig generellt om antisemitismens utbredning och intensitet i kvantitativa termer. Svaren från intervjupersonerna pekar dock på en faktiskt existerande problematik vars omfattning vi ännu inte till fullo känner. Flera intervjupersoner ställde endast upp under förutsättning av fullständig anonymitet och därför har jag valt att anonymisera samtliga intervjuade samt ta bort så mycket information som möjligt som skulle kunna avslöja de intervjuades identitet. Förhoppningsvis kommer detta inte att inverka alltför menligt på helhetsintrycket.

I undervisningssituationen

Alla lärare som intervjuats vittnar om problem med att undervisa om ämnen som har judisk anknytning i framförallt förortsskolor med stor andel elever med invandrarbakgrund. Detta märks inte minst i religionsundervisningen när man ska undervisa om judendomen och i historieundervisningen när man ska undervisa om andra världskriget och Förintelsen.

En lärare som arbetar i en Stockholmsförort uppger att ”det alltid blir tjafs” så snart judendomen ska läras ut. Denna lärare menar att det så gott som alltid finns någon eller några elever med arabisk eller muslimsk bakgrund i varje klass som opponerar sig mot att lära sig något om judendomen. Lärare vittnar om elever som vägrar att göra sina läxor eller helt enkelt skolkar från de religionsundervisningstillfällen som berör just judendomen. En lärare talar specifikt om muslimska elevers starka reaktion på att judendomen beskrivs som en föregångare till islam, eller som en religiös tradition ur vilken både kristendomen och islam sprungit. Denna motvilja leder naturligt nog till att de flesta elever har mycket begränsade kunskaper om den judiska religionen. Läraren menar att deras uppfattningar om judendomen istället närmast uteslutande kommer från vad de får lära sig i religionsundervisningen i koranskolorna och att den ofta begränsar sig till att judarna är ”otrogna” som ska brinna i helvetet.

När historieundervisningen berör Förintelsen händer det allt som oftast att antisemitiskt påverkade elever för fram en av två motstridiga uppfattningar. De kan å ena sidan göra gällande att Förintelsen aldrig ägt rum och att det bara är lögn och sionistisk propaganda för att stödja Israel, eller å andra sidan att det som hände under Förintelsen var positivt och att judarna förtjänade att mördas. En högstadielärare från Göteborg hävdar att arabiska eller muslimska elever ofta helt ogenerat för fram uppfattningar som att ”det var bra att Hitler mördade judar och synd att han inte lyckades döda fler.” En annan lärare berättar också om en arabisk flicka som troskyldigt frågat varför judarna ”som ju är så rika” inte bara mutade sig undan Förintelsen. Denna elev var alltså inte ute efter att provocera eller förneka Förintelsen,

utan försökte bara förstå ett händelseförlopp utifrån sin egen förförståelse av hur ”judarna är”, en förförståelse som uppvisar klassiska stereotypa antisemitiska drag. Detta är, enligt de intervjuade lärarna, ett allmänt mönster där judar och judendom konsekvent kopplas samman med negativa egenskaper.

En överlevande från Förintelsen som ägnat drygt tio år åt att åka runt i olika skolor och hålla föredrag om Förintelsen och om rasism berättar att det i just invandrartäta förortsskolor kan hända att elever uteblir från hans föredrag. Någon gång har det till exempel hänt att någon arabisk eller muslimsk elev stått utanför aulan där han hållit sitt föredrag. Orsaken har varit att eleven ”inte velat lyssna på judar”. Ibland har det också hänt att föräldrarna förbjudit barnen att ta del av denne överlevandes föredrag. De elever som deltar framför sällan negativa attityder, men de som gör det har i detta fall uteslutande varit elever med rötter i Mellanöstern. I ett fall skrev en elev med rötter i Irak följande utvärdering efter föredraget. Brevet kan vara värt att citera i sin helhet:

Det som hände i andra världskriget tycker jag att det var bra av hitler [sic] att behandla judarna sådär för att jag hatar judar. Efter kriget försökte skafa [sic] land för dom har inte land och då tog dom en del av palestina [sic] och gjorde den till lila Israel för att Hitler slängde ut dom från alla länder och det som var idag [föredrag av en överlevande från Förintelsen] var bara skit. Filmen var dålig och jag tycker att det hitler [sic] gjorde med judarna det var rätt åt dom och det du [den överlevande] pratar om bryr jag inte mig om och jag önskar att dom palestiniska [sic] människor dödar alla judar. Judar är dom äckligaste människor som finns i världen och dom fegaste människor och det som hände idag tänkte inte jag komma till skolan idag för att en ful jude kommer till skolan.⁵⁸

Även andra personer som åker ut på skolor och föreläser om Förintelsen eller om rasism i allmänhet stöter ibland på öppet antisemitiska uppfattningar bland eleverna och samtliga uppger att sådana åsikter oftast uttrycks av elever med rötter i Mellanöstern. Vanligen brukar eleverna rättfärdiga dessa uppfattningar med hänvisning till Israels politik och situationen för palestinierna i de av Israel ockuperade områdena. Om man skrapar lite på ytan visar det sig dock ofta, enligt dessa föreläsare, att resonemang som utgick från situationen i Mellanöstern inte sällan bottnar i något djupare. Dels görs sällan en tydlig distinktion mellan Israel och ”judarna”, dels finns ofta tydliga föreställningar om hur ”judarna” är och beter sig. Tecken på en sådan föreställningsvärld kan även skönjas i det ovan citerade brevet, där eleven i fråga menar att judar är de ”äckligaste” och ”fegaste” människor som finns i världen.

⁵⁸ K3, s. 1.

Utanför klassrummet

Antisemitiska yttringar bland grupper av elever förekommer även utanför den organiserade undervisningen. Från flera förortsskolor rapporterar lärare om elever som samlades spontant och jublade efter 11 september. I Rinkeby stod till exempel en grupp elever utanför skolan den 12 september 2001 och skrek ”Död åt judarna!”, ”Död åt USA!”. Samtidigt spreds bland vissa elever snabbt uppfattningen att Israel legat bakom attackerna och det krävdes ”en hel del informationsinsatser från skolan för att stävja det”. Lärare i Göteborg upplevde 11 september som en vattendelare. Då tvingades eleverna ta tydlig ställning, och många valde då antingen att sympatisera med dem som angripit USA, eller att hävda att judarna låg bakom. I det senare fallet var de trots detta positivt inställda till attacken som sådan och till att USA ”äntligen” angripits. Denna paradoxala inställning känns igen från inställningen till Förintelsen, som ju ofta förnekas som sionistisk bluff men samtidigt upplevs som något positivt.

De intervjuade lärarna berättar också om spridda incidenter där elever kan använda ordet ”jude” som nedsättande tillmäle, där elever kan skandera ”Död åt judarna!” eller ”Hata Israel!”. Vid åtminstone ett tillfälle har en elev med arabisk bakgrund vägrat ta sin PRAO-plats i anspråk eftersom hon hört ett rykte om att ägarna till inrättningen som hon skulle ha praktiserat på var judar. En lärare berättar om en elev som knackat på hans klassrumsdörr och frågat: ”Är du jude? Jag hatar judar.”

Lärarnas reflektioner

De ”judar” som dessa arabiska och muslimska elever hatar är dock ofta en abstraktion; någon kontakt med verkliga judar har de inte och någon egentlig kunskap har de inte heller. Samtliga intervjupersoner är eniga om att en viktig orsak till judehatet bland dessa elever står att finna i deras hemförhållanden. De menar att hemmen som dessa elever kommer ifrån är präglade av de negativa attityder gentemot judar som är förhärskande och allmänt accepterade såväl i arabvärlden som i delar av den icke-arabiska muslimska världen. Att hemmiljön och propaganda från respektive ursprungsland spelar in märks inte minst på det faktum att det enligt vissa lärare finns en tydlig uppdelning bland eleverna vad gäller spridning och intensitet av antijudiska fördomar. Muslimer av icke-arabiskt ursprung – som till exempel turkar, bosnier och kurder – uppvisar i allmänhet en markant mindre benägenhet att hemfalla åt antisemitism än vad som är fallet bland arabiska elever. Även bland araberna uppger vissa lärare att det finns en förnimbar skillnad mellan till exempel marockaner, som över lag uppvisar färre tecken på antisemitiskt inflytande, än vad libanesiska, syriska, palestinska och irakiska barn generellt sett gör. Flera lärare uppger att de iranska eleverna härvidlag påminner mer om de arabiska eleverna, eftersom de i högre grad än andra icke-araber för fram antijudiska fördomar och uppfattningar. Om det vid en mer uttömmande undersökning skulle visa sig att denna tendens är allmängiltig skulle det stärka lärarnas antagande om att elevernas

grad av antisemitism står i tämligen nära förhållande till nivån av hets mot judar i ursprungsländerna.

En av lärarna menar att vissa koranskolor är en särskilt problematisk faktor i spridandet av antisemitism men poängterar samtidigt att judehatet inte är ett uteslutande muslimskt problem; även till exempel vissa kristna syrianer uppvisar liknande oförblommerade antisemitiska tendenser. Gemensamt är dock att många av dessa elever lever isolerade från det svenska samhället: hemma ser man ofta på satellit-tv från ursprungslandet och man har i vissa fall mycket vaga begrepp om det svenska samhället och dess värderingar. Problemet med antisemitism och övrig rasism bland eleverna i förortsskolorna är, enligt samtliga intervjuade lärare, i mycket ett integrationsproblem.

Samtliga intervjuade lärare är ense om att problemet med vissa elevers antisemitiska och rasistiska attityder är ett groende samhällsproblem. Samtidigt är enighet om stor kring erfarenheten av skolledningars ovilja att åtgärda problemet, eller ens erkänna att det existerar. Detta är inte specifikt för någon särskild skola, utan är ett generellt mönster som går igen i intervjuerna från Stockholm, Göteborg och i Malmö. I det ovan berörda fallet med den irakiske pojken som skrev den citerade utvärderingen tog det tre månader av upprepade påstötningar för att få rektorn på den skolan att ens gå med på att låta den överlevande ha ett möte med pojken. En möjlig orsak till denna och liknande reaktioner kan, enligt flera intervjuade lärare, vara att skolledningarna har ett intresse av att upprätthålla en vacker fasad och undvika att den egna skolan hamnar i vanrykte. Därav utvecklas en konflikträdsla och särskilt undviks konflikter som kan riskera att bli offentliga. En lärare berättar till exempel om hur ledningen på hennes skola förmådde en lärare med judiskt påbrå som blivit angripen och hotad av en arabisk elev att dra tillbaka sin polisanmälan eftersom man inte ville ha ”negativa skrivelser”.

Många lärare och alla de föredragshållare jag intervjuat drar paralleller till samhället i stort och menar att den bristande insikten om problemets allvarliga art innebär att ingenting görs för att åtgärda det. Flera av intervjupersonerna uttrycker sin frustration och klandrar mediernas – i deras tycke – bristande bevakning av missförhållandena för avsaknaden om kunskap kring problemet. Detta kan, menar de, på sikt få mycket allvarliga konsekvenser för den svenska demokratin.

Internet

Det finns en rad svenskspråkiga hemsidor på internet som behandlar arabiska eller muslimska politiska, kulturella eller religiösa teman. Det finns naturligtvis inga möjligheter att inom ramen för en så här begränsad undersökning ge en fullständig och uttömmande överblick över samtliga dessa hemsidor. Inte bara det stora antalet, utan även deras vitt skiftande karaktärer och utformning försvårar försök att analysera dem i grupp; vissa hemsidor koncentrerar sig på politik medan andra är mer teologiskt inriktade. Samtliga hemsidor som ligger till grund för den nedan följande överblicken är dock i grunden svenskspråkiga även om visst material på andra språk, främst engelska och arabiska, också återfinns på dem. Samtliga funna hemsidor som berör judiska teman på ett eller annat sätt har kommit i fråga för analysen. Detta betyder inte att samtliga svenskspråkiga muslimska hemsidor på internet som talar om judar eller judendomen återfinns i denna text; det är högst sannolikt att det finns ytterligare hemsidor med sådant material. Läsaren kanske förvånas över att till exempel Radio Islams hemsida inte återfinns inom ramen för denna rapport. Detta beror dels på att Radio Islam och dess verksamhet redan är relativt känd och dels på att det är oklart huruvida Radio Islam – trots sitt namn – kan karaktäriseras som en muslimsk hemsida. Det är dock viktigt att understryka att Radio Islams hemsida är ytterst omfattande, att den förmedlar en extrem form av antisemitisk propaganda och att den i hög grad propagerar för samma typ av idéer som sprids i stora delar av den arabiska och muslimska världen.

Eftersom fokus här ligger på hur dessa hemsidor förhåller sig till judar och judendomen kommer analysen dessutom inte att kunna erbjuda någon heltäckande bild av hur de enskilda hemsidorna ser ut, vem som ligger bakom dem och så vidare – något som inte heller alltid framgår. Inledningsvis kan det dock vara värt att notera att de uppehåller sig vid judiska teman i mycket olika utsträckning, men i de fall där dessa teman behandlas framträder ett tydligt mönster. En rad antisemitiska teman dyker upp gång på gång och för att tydliggöra detta mönster kommer hemsidornas innehåll att analyseras tematiskt och inte sida för sida.

Undersökningen är genomförd under mitten av mars månad 2003 och gäller sidornas innehåll under denna period.

Den judiska karaktären

Ett tema som dyker upp gång på gång är judarnas många negativa karaktärsdrag. Till de vanligaste svagheterna som tillskrivits judarna hör att de skulle vara brutala och blodtörstiga, giriga och tjuvaktiga, makthungriga och arroganta, fega och lögnaktiga samt sexuellt perverterade.

”Abûl-A`lâ al-Mawdûdî kritiserar Allåhs profeter” på www.darulhadith.com⁵⁹ ger ett intressant exempel på hur man lindar in negativa schabloner om judar i förment teologiska resonemang. Här liknas Mose vid ”en ivrig erövrare”. Om kung David skrivs: ”Dåwûd blev påverkad av israelernas [sic] vardagliga vanor och begärde Auriyah för skilsmässa.” (syftande på Uriah och dennes hustru Bat-Sheva som David förälskade sig i). Kung David kritiseras för utlevande sensualism och maktfullkomlighet. En måhända inte helt oberättigad kritik, men i detta sammanhang kopplas den ihop med ett förment judiskt beteende som bär tydliga likheter med en klassisk antisemitisk stereotyp. En annan sådan stereotyp, nämligen den om den girige och maktgalne juden, dyker upp i kritiken av Jakobs son Josef som såldes som slav i Egypten genom sina avundsjuka bröders försorg. Angående Josef och dennes önskemål att bli finansminister i Egypten heter det: ”Detta var inte enbart ett krav att få vara finansminister, vilket vissa människor tror, utan även en begäran om diktatur. Resultat av denna position som Yûsuf skaffade sig är, nästan likadan som den Mussolini hade i Italien i dessa dagar.” Josef får på så sätt symbolisera ett ”typiskt judiskt” beteende som känns igen från konspirationsteorierna om en judisk sammansvärjning i det att han först skaffar sig monopol på de ekonomiska resurserna i Egypten och sedan använder sitt finansiella inflytande för att tilltvinga sig makten i landet. Detta synsätt återkommer på flera platser. På hemsidan www.islamiskaforum.com finns en artikel med titeln ”Sanningen bakom fiendskapen mellan Muslimer o Judar – Ett band av Muhammad Saalih al-Munajjid”. Där dyker klassiska antisemitiska tankefigurer upp som kopplar judars påstådda grymhet, girighet och sexuella perversioner till den judiska religionen. Bland annat påstås det i artikeln att ”varje jude måste göra sitt bästa att stoppa alla andra nationer från att äga något på jorden så att judarna själva kan ha makten o befogenheten till allt.”

Även på www.islamiska.org⁶⁰ finns kritik av judiska protagonister i Bibeln som anknyter till en antisemitisk tematik. Där talas till exempel om ”kung Davids brutala brott mot mänskligheten”. ”David, som var utvald av Gud för att kalla Israel till den sanne Guden” ... ”begår en [sic] av mänsklighetens största brott genom att först döda 200 människor och sedan plocka deras förhudar som en brudgåva till Sauls dotter. Vi kan fråga oss om där finns någon mer barbarisk uppträdande en den som David sägs ha begått. Hur förväntar sig David att människor ska lyssna på hans visdom om Gud, när han själv begår detta brott.”

Det finns även exempel på hur judarnas påstådda bristande sexualmoral eller perversioner sägs ha sin grund i judendomen. I den ovan citerade artikeln på www.islamiskaforum.org

⁵⁹ På sin hemsida uppger man att Dar Ul-Hadîth är både en bokhandel och hemsida som ägs och drivs gemensamt av muslimska ungdomar i Skåne. Sidan är, enligt egen utsago, ”helt befriad från sektväsen och främmande ideologier, utan är fullständigt grundad på Qur’ånen och Sunnah”.

⁶⁰ Denna hemsida kallar sig ”svensk islamisk hemsida” och uppges vara upprättad av muslimer för att kunna skapa en plattform för spridandet av information samt motverka vanföreställningar om islam i det svenska samhället.

påstås att ”om en jude attackerar en kvinnas heder, så gör det inget. Detta är inte hans fel eftersom en ickejudisk kvinna inte är mer än ett djur och med ett djur behövs inget äktenskapskontrakt. Mellan judar får han inte göra det. Judarna har rätt att våldta ickejudiska kvinnor. Att lura en ickejude är inte straffbart, spelar ingen roll om det gäller man eller kvinna, eftersom ickejudar är djur ju. Ingen judisk kvinna har rätt att klaga om hennes make begår äktenskapsbrott med en ickejudisk kvinna.” I detta avsnitt dyker även ett annat tema upp, nämligen föreställningen att judarna skulle anse sig vara förmer än andra folk. Som ”bevis” för denna föreställning, som ofta dyker upp i vitt skilda sammanhang, hänvisas till idén om det utvalda folket som i den antisemitiska kontexten omtolkas till en slags judisk övermänniskotanke.

Även i gästboken på www.islamiskaforum.com kopplas judarna samman med brutalitet, rå kapitalism och sexualbrott, till exempel pedofili: ”barnporr styrs av judiska kapitalet”. Rättsväsendet påstås kontrolleras av judarna. Detta sägs leda till hårdare straff för hets mot folkgrupp, vilket här kallas ”sionfientlig information”, än för våldtäkt.

Den judiska religionen

Ett annat tema som är vanligt förekommande är utpekandet av vad som beskrivs som den judiska religionens brister, och framförallt dess underlägsenhet gentemot islam. Gång på gång pekas särskilt dess påstått våldsamma, arroganta och hänsynslösa sidor ut. I långa stycken sammanfaller många av den judiska religionens och dess utövares påstådda karaktärsbrister, men när det är tal om judendomen hämtas ofta stöd i Koranen eller föregivet stöd ur Talmud eller andra judiska urkunder.

I gästboken på hemsidan www.muslim.com skriver Abu-Usama el Swede: ”Assalamo Aliykom ! [...] Som jag sagt Först Judarna har Stulit land från Muslimerna och dom skjuter i hjäl Barn som kastar sten , dom skjuter med granater, Kalasnikov, och med andra tung vapen som STRIDSVAGN , Helikopter , mot några som kastar STEN , Dessa Judar är inget annat än blodtörstiga Mördare , som hatar Muslimer och Islam precis som Judarnas Bästa Vänner Arafat och Hosni Mubarak ! Vi ber Allah att skänka oss seger, och att Striderna ökar nu när ramadan kommer Månaden av AL-JIHAD , och helevetet är stängt , insallah. Må Allah hjälpa oss att förinta Islams Fiender och att sätta skräck i dessa Avskum.” I detta inlägg ser man exempel på hur distinktionen mellan judar och israeler suddas ut och hur alla judar blir islams fiender. Ett sådant resonemang motiveras utifrån judarnas påstådda blodtörst och hat gentemot muslimerna.

På www.darulhadith.com dryftas en populär tv-predikant i arabvärlden och ”några av hans misstag”. Det påstås till exempel att denne inte anser det vara fel att se på tv där kvinnor förekommer, att han tycker att det är acceptabelt att gå på bio och att lyssna på musik.

Det hävdas även att predikanten inte anser att jihad kan bedrivas annat än i defensivt syfte. Det i detta sammanhang mest intressanta är dock diskussionen om hans inställning till ickemuslimer, som enligt dem som står bakom www.darulhadith.com är alldeles för liberal. Predikanten kritiseras för att om judarna, som man väljer att kalla ”kuffar”, otrogna, ha hävdad: ”Fientligheten som finns mellan oss och judarna är för markens skull, inte för religionens skull.” Och vidare kritiseras han för att ha sagt att koranversen ”Ni kommer att finna de människor med den starkaste fientligheten gentemot de troende vara judarna och polyteisterna...” inte är applicerbar idag, utan endast på Muhammeds tid; något man på www.darulhadith.com tycks finna befängt. Värt att notera i detta sammanhang är för övrigt det självklara sätt på vilket man diskuterar judar istället för israeler eller staten Israel. Att man på www.darulhadith.com inte bekymrar sig om att upprätthålla distinktionen är kanske inte så förvånande, eftersom man ser kampen mot judarna som en teologisk fråga, inte en politisk.

Under rubriken ”Fredprocessen i Palestina/Israel” presenterar www.darulhadith.com en översättning av en intervju med shejken och imamen Abdul Aziz bin Baz. Originalartikeln publicerades i tidskriften *al-Ibanah* för fem år sedan, det vill säga under pågående Osloprocess. På frågan: ”Vissa människor har förstått från ditt svar angående fredsavtalet med judarna – de som har tagit Muslimernas land orättvist – att ett fredsavtal med judarna betyder att vi har kärlek gentemot dem och att de inte längre är våra fiender. Vi hoppas att du kunde klargöra detta åt oss.”, svarar Abdul Aziz bin Baz: ”Svaret är: att ett fredsavtal med judarna, eller med övriga icke-Muslimer, innebär inte att man älskar dem eller att man tar dem som vänner. Nej, det betyder att det finns fred mellan två sidor som inte kommer att skada varandra.” På frågan: ”Betyder ett fredsavtal med fienden, som inte är tidsbegränsat, att vi ger dem Palestina – Muslimernas land som de har ockuperat?” svarar Abdul Aziz bin Baz: ”Freden mellan Muslimernas ledare i Palestina och judarna betyder inte alls att judarna kommer att äga landet för alltid. Nej, det betyder att de kommer att äga det en tid tills att bl a Muslimerna är starka nog att köra ut dem ur Muslimernas land. Det är även obligatoriskt (wājib) att vi strider mot judarna när vi har kraft och styrka tills att de träder in i Islām eller betalar jizyah (skatt som icke-Muslimer måste betala Muslimerna för att de lever i Muslimernas land), och samma sak gäller de kristna och magikerna.”

På hemsidan www.islamiskaforum.com, i den redan ovan citerade artikeln med rubriken ”Sanningen bakom fiendskapen mellan Muslimer o Judar – Ett band av Muhammad Saalih al-Munajjid”, framkommer tydliga exempel på religiös, muslimsk antisemitism:

[...]

Varför hatar vi Judar?

Vi hatar dem för vår Herres skull, vi hatar dem för Allahs skull eftersom dem [sic] förtalade Allah och förtalade och dödade Hans Profeter.

-Det är dem som Allah berättar om i Hans [sic] bok:

'Judarna påstår: 'Allahs händer är bundna.' Deras händer skall bindas och de skall fördömas för dessa ord. [...] Vi har låtit fiendskap och hat uppstå bland dem [och skall det vara] till Uppståndelsens dag. Var gång de tänder krigets eldar, låter Allah dem slockna.

Deras hela strävan är att förstöra ordningen på jorden och att sprida sedefördärv- och Allah är inte vän av dem som stör ordningen på jorden.'

[...]

- Det är dem [sic] som säger:

'Allah har hört dem som säger: 'Allah är fattig – vi är rika.' Vi skall teckna ner vad de säger, liksom [Vi tecknade ned] deras rättsstridiga dråp på profeterna, och [på Uppståndelsens dag] skall Vi säga till dem: 'Pröva eldens straff'

[...]

- Dem [sic] säger själva i den så kallade Talmud att Gud – vi söker Hans förlåtelse – inte är ofelbar eller fri från dårskap, vrede och lögn.

- I deras Talmud står det också att Rabbinerna har en högre maktbefogenhet över Gud, och att Han måste bära ut vad helst de önskar.

[...]

Prisad vare Allah som säger om Judarna:

'De har tagit sina rabbiner och klosterbröder till herrar och beskyddare i Allahs ställe'

- Dessa judar är dem [sic] som tycker att dem [sic] är allt i allo och alla andra är ingenting. Bland saker som de säger om ickejudar i deras Talmud är följande:

[...]

Dem [sic] som inte är i den judiska tron är smutsiga grisar.

Judarnas själ är något väldigt kärt för Gud men vad det gäller alla andras själar så är dem [sic] inte mer än djur för Gud, kanske mindre.

[...]

- Det är dem [sic] som beskriver deras [sic] fiendskap mot vår Profet Muhammed [...] på följande sätt: 'För att Kristus var en lögnare och för att Muhammed erkände honom, och en som erkänner en lögnare är en lögnare som honom, vi måste kriga mot den andra lögnaren precis som vi krigade mot den första lögnaren.'

[...]

- Vår fiendskap mot dem är en ideologisk fiendskap, inte en politisk fiendskap. Vi hatar dem inte bara för att dem [sic] ockuperar våra länder. Det går mycket längre bak än så, så som vi skrev här ovanför. Vi hatar dem också för deras kriminalitet mot Allahs Hus, al-Masjid al-Aqsaa [al-Aksamoskén], för att dem [sic] försökt sätta eld på den och deras försök att förstöra den, vi hatar dem för deras tunnlar som de gräver under den. Vi hatar dem för att de dödar våra bröder och vi hatar dem för att dem [sic] använder vapen vars kulor träffar en Muslimska huvud sedan exploderar inuti huvud.

[...]

Kemikalier tillsätts till reservoar i Palestina så att den gör en Muslimska kvinna ofruktbar och oförmögen till uttänka [sic].

[...]

- Djup tro av Muslimer att enda utvägen att besegra judarna är jihaad för Allahs skull. Det finns ett väldigt stort [sic] begäran för denna skyldighet, som är tinnarna av Islam, som skall följas hela vägen ut.

[...]

- Processen att få en bra relation med Judar har det blivit stopp för, eller saktat ner betydligt. Denna process utgör en av de största farorna för vår *ummah*.

[...]

Slutligen så frågar vi Allah att rädda dem [sic] svaga och nedtryckta troende och att förödmjuka Judarna och dem [sic] som är *mushrikeen*, och ge vinst till människorna av *Tawheed*. Må han driva ut Judarna från Bayt al-Maqdis (Jerusalem), förödmjukade och slagna. Må Allah välsigna vår Profet Muhammed och hela hans familj och Kompanjonerna.”

Den judiska konspirationen

Ett tredje tema är idén om en hemlig och världsomspännande judisk sammansvärjning som skulle syfta till att ta över kontrollen över världen. För att uppnå detta syfte skulle judarna därför infiltrera allehanda organisationer och utnyttja dem för sina egna syften. För anhängarna av denna vanföreställning räcker det med att en person är jude, eller sägs vara jude, för att han eller hon ska vara en del av sammansvärjningen. Denna världskonspiration anklagas för att ligga bakom snart sagt allt ont i världen från ekonomisk utarmning, droghandel, prostitution, terrorattackerna i USA den 11 september 2001 och kriget mot Irak. Den sägs utöva sin makt genom att kontrollera regeringar, media och ”det internationella kapitalet”.

På hemsidan www.muslim.com finns även en rad länkar under rubriken ”Den 11 sept. länkar”. Bland dessa återfinns www.whatreallyhappened.com, där det bland annat hävdas att ”sionister” drivit USA i krig med Irak för Israels skull. Israel anklagas för omfattande spioneri mot USA och även för att ha legat bakom attackerna den 11 september. Sidan framför även en rad andra konspirationsteorier. Där finns även andra länkar, som till exempel ”Var mossad bakom attackerna?”. Denna länk förbinder läsaren med en sida med bland annat Förintelseförnekelse (National Journal). Under rubriken ”Jewish studies” hävdas att det pågående kriget mot Irak har provocerats fram av Israel för dess egna syften etc.

I gästboken kopplad till www.muslim.com kritiserar någon under benämningen ”Martyrskapsbombningar” benämningen självmordsbombare och menar att den termen används för att det är vad ”judarna och USA” vill att man ska säga. På samma sida hävdas också att ”Israel Has Committed a Holocaust in Lebanon”.

I gästboken på www.islamiskaforum.com hävdas i ett inlägg inlagt den 23 mars 2003 att judarna i olika former ligger bakom snart sagt alla rättsskandaler i Sverige, ofta agerande genom de förment judiskkontrollerade organisationerna, ”judiska ligorna”, advokatsamfundet, internationella juristkommissionen, Uppsala universitet och svenska Amnesty. Alla dessa organisationer och institutioner skulle enligt detta förvirrade inlägg styras av World Zionist Congress i syfte att säkerställa det ”judiska kapitalets” världsherravälde.

Inte nog med att judarna i denna världsbild har finansiella intressen av att konflikten mellan israeler och palestinier fortsätter, de ligger även bakom snart sagt alla andra krig i världen också: ”Senare startade lobbyisterna [med vilket menas judarna] vissa scenarier att provocera kurderna / turkarna, hetsa folk mot varandra, araber mot araber, afrikaner mot afrikaner, balkaner mot balkaner vad som vapenindustripamparna önskat”. Denna föreställning om att judarna skulle ligga bakom snart sagt varje konflikt i världen dyker som synes upp på flera håll.

Ett element i den påstådda judiska sammansvärjningen är tanken att judarna styr svenska medier genom sträng åsiktsensur. Hotet mot den som sätter sig upp mot den rådande ordningen påstås vara ytterst reellt: ”Det räcker bara ha en anhörig i familjen som blivit känd, registrerats som hotat judiska maffians världsomfattande projektena, då nollas mannen... Även registreringsnämndens anställda registrerades i synagogor och hos sionistiska lobbyn, då förlorar man tyngden i samhället”.

En lång lista på judar, faktiska och inbillade, i kulturlivet, politiken, media, den offentliga förvaltningen och så vidare presenteras också som ”bevis” på existensen av en judisk sammansvärjning. Listan har förekommit även på Radio Islams hemsida, men trots detta tillåts den ligga kvar på www.islamiskaforum.com. Om en chefredaktör på en stor dagstidning står att läsa: ”typisk propagandaproducent judisk hora som valt att arbeta sig upp inom det socialdemokratiska partiet.” En före detta landshövding beskrivs som ”typisk tjuv, jude, föräldrarna från Vitryssland.” Om en minister står att läsa: ”typisk judisk dvärg räv... Sveriges judiske handelsminister. Som stor spekulant blev han den rikaste ministern i Perssons regering. I en avslöjande artikel publicerad i tidningen ’Dagen’ 16/4-97 berättar [han] att ’judendomen är en viktig del av mitt kulturarv och mina traditioner’ och att han ’slår vakt om sin judiska identitet’.” En känd journalist beskrivs som ”en judisk sharlatan [sic] propagandist med polsk-judisk bakgrund [...] F.d. ordförande för Svenska Palestinagrupperna (dubbelagent), nu hängiven sionist”. Med hänvisning till Förintelsen, skrivs om en judisk kulturpersonlighet: ”judisk historieförfalskare, fascist aktivist med polsk-judisk bakgrund. Skriver lögnerna ofta i Expressen, Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Folket i Bild

Kultur, uteslutande om sk. 'judiska teman'. En uttalad judisk rasist som tycker att judar är förmer". Detta är bara ett axplock; listan är åtskilliga sidor lång.

Den 21 mars i år publicerades en dikt under titeln "BAGDAD I LÅGOR" i gästboken på www.islamiskaforum.com. Där framkommer uppfattningen att kriget mot Irak är en del av den judiska konspirationen: "barnen i lågor/ hjälp till/ svenska avdelningen/ af Röda korset/ enligt bidragsexperten/ Mammele Lena Hedenstierna, kassachefen/ lika ivrigt bedriver kasinoverksamheten/ som vissa rekryterade sionister/ duktigt tredubblat sina inkomster/ speciellt efter elfte september/ [...] fienderna i lågor/ visslar glada musmassan i synagogor/ [...] från Stockholm, till och med Jew York-Tel Aviv/ struntprat att människor i lågor/ hos all form högt uppsatta förenade horor/ de nöjer sig med gurka-truppens förnyade kundlistor/ Jerusalem Post, DN, Expressen/ tillfredsställer herren/ som inte visar minsta reaktion mot den/ pågående massakern/ vapen marknadens skrämmande trenden/ modet att vara skribenten/ ledarhundens ledarsidor".

Ett understundom återkommande motiv i talet om den judiska världskonspirationen är Förintelseförnekandet och jämställandet mellan sionismen och nazismen. På www.muslim.com kan man till exempel läsa "stoppa sionisterna!" "se vad NaziJudarna gjorde!" och i gästboken på www.islamiskaforum.com talas om "den sanna Holocaust d.v.s. massakrer i Sabra, Shatila, Qana, Jenin, Qudus".

Denna genomgång är, som redan påpekats, inte någon fullständig eller uttömmande redovisning av alla muslimska och arabiska hemsidor på svenska. Resultaten av undersökningen ska inte heller tolkas som att alla araber och muslimer hyser antisemitiska attityder och delar de uppfattningar som framkommer på de ovan citerade hemsidorna. En slutsats man kan dra av materialet är dock att antisemitiska attityder är vanligt förekommande på svenskspråkiga muslimska hemsidor och att antisemitiska värderingar och föreställningar ofta färgar diskussionen i judiska ämnen och om judar och judendomen. Man bör dock vara medveten om att också icke-muslimer kan stå bakom inlägg i de ovan diskuterade gästböckerna, men det faktum att grova antisemitiska påståenden tillåts ligga kvar och att det – så vitt jag kunnat se – inte förekommer någon som opponerar sig eller ens ifrågasätter dessa värderingar är djupt oroväckande.

Incidenter

Materialet i detta avsnitt är baserat på rapporter från ett antal olika håll. De organisationer som bistått med det mesta materialet är CFCA och de judiska församlingarna. CFCA (The Coordination Forum for Countering Antisemitism) är ett statligt israeliskt forum som registrerar antisemitisk verksamhet över hela världen. Bland de organisationer som medverkar i och rapporterar till detta forum återfinns Stephen Roth-institutet vid Tel Avivs universitet och Vidal Sassoon-institutet vid Hebreiska universitetet i Jerusalem.

Statistiken från både de judiska församlingarna och CFCA bygger på inrapportering från offren och därför kan man förmoda att de uppgifter de har att tillgå inte är fullständiga. Det är dock vanskligt att säga något om mörkertalet. Säkerhetspolisen, SÄPO, gör dock bedömningen att mörkertalet för antisemitiska, i likhet med homofoba, brott kan antas vara stort.⁶¹ De incidenter som inrapporterades till de judiska församlingarna under 2002 kan brytas ner enligt följande:⁶²

<u>Typ</u>	<u>Antal</u>
Överfall	2
Skadegörelse/skändning	11
Hot (skriftliga och muntliga)	27
Trakasseri (skriftliga och muntliga)	50

Vad gäller föreliggande rapport är det värt att notera att den är baserad på uppgifter om incidenter som kan karaktäriseras som utslag av arabisk eller muslimsk antisemitism, oftast genom att förövaren är arab eller muslim. Från församlingarna uppger man att:

Bland incidenterna som inträffat under det senaste året har 17 incidenter kunnat hänföras till den arabiska och/eller muslimska miljön, 8 till extremhögern, och två till den radikala vänstern. Man bör dock hålla i minnet att det registrerades 95 incidenter totalt under 2002, och för det absoluta flertalet av dessa är bakgrunden inte känd.⁶³

De incidenter som kan kopplas till araber eller muslimer är sådana där offret varit i kontakt med förövaren. I fall av skadegörelse som klotter, fönsterkrossning och gravskändningar kan

⁶¹ "Brottsligheten kopplad till rikets inre säkerhet 2002" (2003), s. 82.

⁶² K 1, s. 3.

⁶³ K2, s. 1. Enligt Säpos rapport uppgår antalet anmälda antisemitiska brott för år 2002 till 131. Av dessa var 23 relaterade till olika former av högerextremism. "Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2002 (2003), s. 30. Säpo noterar inte i sin offentliga statistik hur många antisemitiska brott som kan härledas till araber och muslimer.

man oftast inte koppla incidenten till någon speciell gärningsman. De incidenter där gärningsmannen har direktkontakt med offret har oftast karaktär av hot, trakasseri eller fysiskt angrepp. Dessa typer är också överrepresenterade i denna statistik. Man bör vara medveten om svårigheten i att värdera tillförlitligheten i identifikationen av gärningsmannen som arab eller muslim i varje enskilt fall. Det mönster som framträder i statistiken och brottsbeskrivningarna är dock tydligt även om man inte kan utesluta att något enstaka fall av misstagen identitet kan finnas i materialet.

Trakasserier

De fall av hot och våld där enskilda judar trakasseras på gatan tycks ofta ha karaktären av impulshandlingar, begångna som en ingivelse när ett tillfälle uppstår. Ofta sker dessa incidenter i närheten av någon synagoga eller annan judisk institution av gärningsmän som råkar befinna sig på platsen. En annan gemensam nämnare är att incidenterna alltid utförs av gärningsmän som agerar i grupp, minst två men ofta fler. Dessutom kan noteras att det endast i enstaka undantagsfall förekommer kvinnor bland gärningsmännen. Ett vanligt förlopp är att en liten grupp personer med invandrarbakgrund, av den drabbade oftast identifierade som araber, passerar en jude och skriker glåpord efter honom eller henne, som till exempel ”jävla jude”, ”judesvin”, ”sionistjävel” eller något liknande.

Som exempel kan nämnas en incident från den 6 september 2002, inledningen av det judiska nyårsfirandet, då tre arabiska män passerade stora synagogan i Stockholm och skrek hotelser åt församlingsmedlemmar som skulle delta i gudstjänsten. Bland annat skreks det: ”Jag ska döda er, sionister!” Detta är ett belysande exempel även på hur distinktionen mellan kategorierna jude och sionist inte upprätthålls; alla judar förmodas vara sionister och därför legitima mål. Samma kväll kastade en grupp araber som passerade synagogan i Göteborg glåpord efter gudstjänstbesökare, och dagen därpå inträffade en liknande incident i Malmö där två män på väg till synagogan trakasserades av två arabiska män som skrek ”jävla judar!” efter dem. En något allvarigare incident inträffade i Göteborg den 15 september 2002 när en pojke som kunde identifieras som jude eftersom han bar kippa på huvudet attackerades fysiskt av en grupp arabiska män. I en något annorlunda form av incident, nekades i oktober förra året två pensionärer i Stockholm att åka med en taxi de förbeställt. När chauffören, som av passagerarna identifierades som arab, förstod att de två kvinnorna var judinnor och att de ville bli körda till synagogan tvingade han dem att kliva ur bilen och vägrade att ta körningen.⁶⁴

Telefonhot

En annan relativt vanlig typ av incident som på goda grunder kan kopplas till Mellanösternkonflikten och dess återverkningar i Sverige är olika typer av telefonhot. Dessa

⁶⁴ CFCA, ”Incidenter med muslimsk anknytning”, s. 1 f.

incidenter får förmodas vara av en mer planerad karaktär, och i dessa fall händer det också oftare att gärningsmannen själv explicit länkar sitt agerande till situationen i Mellanöstern. Telefonhot riktas såväl mot judiska institutioner och näringsidkare som mot privatpersoner. Antalet telefonhot steg markant under slutet av mars och början av april förra året, det vill säga samtidigt med den israeliska arméns inmarsch i palestinska byar och städer på Västbanken. Den 1 april 2002 mottog en medlem av Malmöförsamlingen ett telefonhot i sin bostad där en man sa: ”jävla judar, vi vet var ni bor. Hamas.” Dagen därpå ringde en man med arabisk brytning till judiska församlingen i Stockholm och framförde ett bombhot. En resebyrå, också den i Stockholm, hotades samma dag med att synagogan skulle brännas ned och att ”judarna ska brinna”. Mellan den 4 och 9 april 2002 mottog de judiska församlingarna i Malmö, Göteborg och Stockholm, enskilda judar samt ett antal judiska organisationer i Sverige, såsom till exempel de två organisationerna Judiska nationalfonden och Förenade Israelinsamlingen fler än 30 telefonhot. Eftersom detta ägde rum under eskaleringen av den israelisk-palestinska konflikten, kan man förmoda att det är ytterligare ett tecken på att svenska judar av vissa anses vara ett legitimt mål för aggressioner visavi den israeliska regeringen och dess agerande. Frekvensen för dessa telefonhot minskade efter det att situationen på de ockuperade områdena stabiliserats, men de upphörde inte. I januari 2003 mottog judiska församlingen i Stockholm ett telefonhot om attacker mot judiska familjer i Sverige om USA skulle angripa Irak.⁶⁵

Angrepp

En av de allvarligaste incidenterna under 2002 inträffade den 18 april då en av Liberala ungdomsförbundet arrangerad demonstration mot antisemitism och islamofobi angreps av aktivister som deltog i ett demonstrationståg till stöd för palestiniernas sak arrangerad av Palestinagrupperna. Vid detta tillfälle angrep ett sextiotal demonstranter, de allra flesta med rötter i Mellanöstern, deltagarna i manifestationen, brände och förstörde banderoller och plakat, misshandlade mötesdeltagare samt hotade och ropade saker som ”Judejävel!”, ”Judesvin!”, ”Allahu Akbar!”, ”Jihad!”. Många av mötesdeltagarna, varav flera var överlevande från Förintelsen, tog mycket illa vid sig av angreppet som pågick i 15-20 minuter. Intressant i detta sammanhang är att de unga män som angrep mötesdeltagarna uppfattade appeller mot antisemitism, rasism och islamofobi som en provokation trots att manifestationen noggrant såg till att inte ta ställning i konflikten i Mellanöstern, vare sig i talen eller på banderoller och plakat. Liknande händelser, där antiisraeliska demonstrationer

⁶⁵ CFCA, ”Incidenter med muslimsk anknytning”, s. 1 f. Det bör dock noteras i detta sammanhang att det sannolikt förekom telefonhot från andra än araber och muslimer.

haft inslag av antisemitiska slagord och till och med våld riktat mot judar, har inträffat även i Malmö och i Göteborg.⁶⁶

Av materialet kan man utläsa att det finns en tydlig koppling mellan utvecklingen i Mellanöstern och de antisemitiska incidenterna i Sverige. Efter sammanbrottet för fredsförhandlingarna i Camp David sommaren 2000 och eskaleringen av den israelisk-palestinska konflikten ökade antalet attacker mot svenska judar markant. Ytterligare faktorer som stärker denna tolkning av utvecklingen är att statistiken för 2002 uppvisar två tydliga toppar i antalet antisemitiska incidenter. Den första av dessa inföll under tvåveckorsperioden 27 mars till 9 april, då 34 incidenter inrapporterades till skillnad från endast två under de föregående två veckorna. Det totala antalet inrapporterade incidenter under april månad uppgick till 41 stycken.⁶⁷ Under denna period intensifierade den israeliska armén sina operationer på de ockuperade territorierna. Den andra toppen i incidentstatistiken inföll under september månad, tvåårsdagen av det förnyade palestinska upproret. Den senare toppen sammanföll även med de stora judiska helgerna kring det judiska nyåret Rosh Hashana och försoningsdagen Jom Kippur då den ökade aktiviteten kring och i synagogorna och andra judiska institutioner också kan locka till attacker. Under september inträffade 16 inrapporterade incidenter.⁶⁸

Det faktum att antalet attacker och hot mot judar och judiska institutioner ökar i samband med oro i Mellanöstern, ska dock inte tolkas som att den israeliska statens politik och agerande på de ockuperade områdena skapar antisemitism. Så är det inte. Snarare är det så att det aktiverar en redan existerande judefientlighet.⁶⁹ Detta gäller också för de antisemitiska yttringar som kan härledas till de arabiska och muslimska minoriteterna i Sverige.

⁶⁶ Svensson, Per, "Det brinner på Möllevångstorget", *Judisk Krönika*, nr 2, 2001, s. 30 ff. och Hermelius, Eva, "Farligt med kippa på stan", s. 35 och Hermelius, Eva, "Nödvändig dialog med svenska muslimer", *Judisk Krönika*, nr 2, 2001, s. 35.

⁶⁷ K1, s. 3.

⁶⁸ K1, s. 3 f.

⁶⁹ Bachner, Henrik, *Judisk krönika* nr 4 2002, s. 4.

AVSLUTNING

Antisemitismen är inget nytt fenomen i den arabiska och muslimska världen. Den har länge varit utbredd och allmänt accepterad i vida kretsar. Den arabiska antisemitismen grundar sig dels på traditionella muslimska föreställningar om judarna, hämtade från Koranen och annan religiös litteratur, dels på influenser från Europa, antingen i form av kristet tankegods eller sekulära ideologier som nationalism, nazism och kommunism. I stora delar av den arabiska och muslimska världen sprids judehatet både i medier och i skolor och denna propaganda upprätthålls av behovet av en yttre fiende.

Antisemitismen bland araber och muslimer tar sig inte sällan uttryck i tron på en global judisk sammansvärjning som strävar efter att uppnå full kontroll över världens politiska och ekonomiska makt. Som ett led i dessa världshärskar-ambitioner sägs judarna söka tillskansa sig kontrollen över de västliga medierna där de utövar en sträng åsiktsensur. Judarna påstås bland annat använda sin makt över medierna till att föra ut budskapet om Förintelsen, ett folk mord som i arabvärlden inte sällan förnekas eller avfärdas som betydligt överdrivet genom sionistisk propaganda. Även judarnas påstådda karaktärsdrag utgör ett tema i de antisemitiska framställningarna. Judarna beskrivs som fega, giriga, maktgalna, grymma, blodtörstiga och sexuellt perverterade – gärna allt på en gång. Roten till dessa judiska karaktärsdrag påstås ibland vara den judiska karaktärens svaghet, men minst lika ofta den judiska religionen. Judendomen framställs i den arabiska antisemitiska propagandan som en rasistisk religion som förstärker judarnas förment dåliga karaktärsdrag och gör dem allt girigare, egoistiskare och hänsynslösare – framför allt i förhållande till icke-judar. Denna religiösa tradition påstås ha skapat förutsättningar för uppkomsten av sionismen, som beskrivs som judendomens politiska gren. Dylika resonemang leder inte sällan till att distinktionerna mellan kategorierna jude, sionist och israel allt som oftast upphävs och termerna alltmer används som sinsemellan utbytbara synonymer.

Dessa antisemitiska föreställningar har påverkat grupper av araber och muslimer även i andra delar av världen, inklusive Europa. Under de senaste åren, mot bakgrund av eskaleringen av Mellanösternkonflikten, 11 september och nu senast Irakkriget, har detta judehat lett till en våg av agitation, hot och våld riktad mot europeiska judar. Detta har resulterat i misshandel, skändade begravningsplatser och brända synagogor i snart sagt hela Europa, även om problemen varit störst i Frankrike med Europas största arabiska och muslimska respektive

judiska minoriteter. Även i Sverige har man kunnat märka av denna utveckling. Antalet antisemitiska incidenter har ökat kraftigt under de senaste två åren och kopplingen till utvecklingen i Mellanöstern är tydlig.

Liksom i övriga Europa, måste antisemitismen bland grupper av svenska araber och muslimer ses mot bakgrund av den internationella situationen, men också i ljuset av den utbredda antisemitismen i arabvärlden och i många ickearabiska muslimska stater. Tankefigurer, föreställningar och tematik som är kända och väl dokumenterade på det internationella planet figurerar i de antisemitiska uttrycken även bland araber och muslimer i Sverige. Det är inte möjligt att på grundval av en begränsad studie som denna dra några definitiva slutsatser om hur utbredd antisemitismen är bland araber och muslimer i Sverige, men de nedslag som gjorts ger en nedslående bild.

I förortsskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö berättar lärare om hur det händer att vissa arabiska och muslimska elever uttrycker sig hätskt och nedvärderande om judar eller vägrar delta i undervisningen om judendomen och Förintelsen. Denna typ av antijudiska åsikter uttrycks emellanåt även av elever med till exempel högerextrema eller nazistiska sympatier, men ses då vanligtvis som oacceptabla och ett problem som måste åtgärdas. På svenskspråkiga hemsidor på internet som vänder sig till muslimer och tar upp muslimska teman, framträder influenserna från den arabiska antisemitismen tydligt i samband med att judar eller judendomen dryftas. På vissa sidor presenteras en bild av en kosmisk och evig konflikt mellan judar och muslimer, en bild som har sin grund i moderna korantolkningar. Judar framställs också regelmässigt som brutala, giriga, maktgalna eller perverterade. På vissa sidor förekommer också idén om den globala judiska sammansvärjningen, komplett med tentakler i Sverige. Från de judiska församlingarna rapporteras om att antalet antisemitiska attacker på judar och judiska institutioner av personer med rötter i Mellanöstern ökat kraftigt under de senaste åren i samband med att den israelisk-palestinska konflikten blossat upp på nytt. Detta tyder på att de antisemitiska föreställningar som finns hos vissa svenska araber och muslimer även kan manifesteras som hot, trakasserier och våld mot judar i Sverige.

Det finns ingen anledning att tro att majoriteten av muslimer och araber hyser något brinnande judehat, lider av vanföreställningar om en judisk världskonspiration eller angriper judar på gatan. Syftet med denna rapport är inte heller på något sätt att stigmatisera dessa – i sig utsatta och diskriminerade – minoriteter eller frammana bilden av antisemitismen som ett uteslutande arabiskt eller muslimskt problem. Men den grupp av araber och muslimer i Sverige som bär på antisemitiska uppfattningar och framförallt de individer som är beredda att bruka våld mot judar utgör ett samhällsproblem som det finns ett starkt behov av att motverka. Det är naturligtvis inte en enkel sak att förändra människors uppfattningar och

föreställningsvärld. Icke desto mindre är det nödvändigt att försöka, inte minst eftersom den arabiska och muslimska antisemitismen i Sverige, på samma sätt som den höger- och vänsterextrema, på sikt kan komma att utvecklas till ett hot mot den svenska demokratin. Om man accepterar en viss form av hat har man hamnat på ett sluttande plan och inlett en process som sakta men säkert riskerar att urholka de demokratiska och humanistiska principer som det svenska samhället bygger på. Ett första avgörande steg mot att finna en lösning på problemet är att ta upp det till diskussion istället för att försöka sopa det under mattan eller bagatellisera det.

Alla de personer som intervjuats för denna rapport och som dagligen arbetar med barn och ungdomar med arabisk och muslimsk bakgrund uttrycker sin frustration över att problemet, som de uppfattar det, förtigs i medier och debatt. Man upplever en ovilja inte bara från medierna utan även från skolledningar att markera mot antisemitism och andra former av rasism bland dessa elever. Mycket av denna ovilja tillskriver man bristande insikt i vilka allvarliga konsekvenser fenomenet kan få på sikt. Samtidigt pekar man på att vid de enstaka tillfällen där rektorer eller andra auktoriteter beivrat yttringar av judehat bland eleverna, har detta haft märkbar effekt. Även kunskap om judar och judendomen tjänar till att minska elevernas antisemitism, eftersom den oftast baseras på antijudiska fördomar barnen tagit till sig i sin omgivning. Detta skulle tyda på att man genom en tydligare markering från samhällets sida, i kombination med information, skulle kunna göra mycket för att stämma i den antisemitiska bäcken bland araber och muslimer i Sverige. Detta kräver dock en medvetenhet om problemet, en vilja till förändring samt en öppen och konstruktiv debatt kring integrationsfrågor i allmänhet.

SUMMARY

Antisemitism is a large – and growing – problem in many parts of the Arab world and in many other Muslim countries. Sustained propaganda has created an atmosphere in which Jews have increasingly come to symbolise evil and are given the blame for every type of accident and misfortune. Jews are accused of engineering everything from economic stagnation in the Third World to the spread of AIDS. State-controlled media lend credence to and foment these attitudes.

This hatred of the Jews has a certain basis in Islam. Historically speaking, it is true that the Jews have traditionally been treated better in Muslim countries than in Christian nations, but different degrees of discrimination, contempt and hatred has been a consistent ingredient. Domestic antisemitism was further fanned during the 19th century when the Europeans invaded and conquered the Muslim world and began to spread European “culture and civilisation” among the native Muslim populations. In addition to modern ideas in the areas of science, politics, literature, architecture and medicine, Europe’s almost two millennia long hatred of the Jews was also imported into the Muslim world. This took place both via Christian Arabs who absorbed and spread Church-sponsored antisemitism and also via secular nationalists who were attracted by emerging modern racist theories.

The attraction and exploitation of Jew-hatred ties in with the conflict between Jewish and Arab nationalism and, subsequently, the Arab-Israeli conflict. To this mixture is added the influence by antisemitic propaganda disseminated in the Arab world by the Third Reich between 1933 and 1945. However, the spread of European antisemitism in the Arab world did not cease with the end of World War Two, nor with the end of the colonial era, since Soviet influence made major inroads, taking over as traditional German, French and British influence declined. During the last three decades of the Soviet empire, in particular, Moscow-sourced Jew-hatred – barely camouflaged as anti-Zionism – spread throughout the Arab world.

This antisemitic tradition lives on among groups of Arab and Muslim immigrants in Europe. Its prime source of nurture is perhaps the segregated suburbs of London, Paris, Marseille and a number of other cities, including cities in Sweden. Isolation from the culture of the new home country along with close links to the culture of the country of origin via satellite TV, the Internet and other facilities, helps ensure the perpetuation of this atmosphere.

In countries such as Britain and France, the authorities have long been aware of this problem and the recent years' antisemitic violence has prompted the French authorities to take decisive action. In Sweden, attempts to highlight the problem have thus far been met with complete indifference, which also explains why there is a lack of knowledge regarding this form of antisemitism in Sweden. This report shows that there is good reason to suspect that the same sort of antisemitic sentiment that has led to the burning of synagogues in France, for instance, is well on its way to establish a firm foothold in Sweden too.

Schoolteachers working in suburbs of larger Swedish cities are reporting naked Jew-hatred among certain Arab and Muslim students. These sentiments are expressed in a variety of ways, such as flat refusal to study Judaism as part of the curriculum, admiration of Hitler and denial of the Holocaust. On the Internet, there are many Swedish-language Muslim websites that, together with information about Islam, also spread the coarsest form of antisemitic prejudice – for instance that Jews are greedy, power-hungry, dishonest and perverted and that there is a global Jewish conspiracy to take over the world.

It is hardly surprising that people with this mindset and living in this kind of environment, constantly being fed with this type of image of Jews, become antisemites. Nor is it particularly surprising that these attitudes are channelled into threats and violence against Jews. In recent years, security officials at Jewish communities throughout Sweden have registered a marked increase in incidents of Arab and Muslim harassment against, threats to and attacks on Jews in Sweden, and there is a clear link to the Middle East conflict and an increasing global tide of antisemitism.

Since a report of this kind may run the risk of being misinterpreted as being anti-Arab or islamophobic, it is important to emphasise two things. Firstly, it is necessary to bear in mind that antisemitism today is not specifically an Arab or Muslim phenomena. Negative attitudes towards Jews and consistent long-term hatred of Jews exist in a variety of cultures and populations. In the western world, Jew-hatred is of central import to Nazi organisations and it is also widespread within the extreme left. Secondly, this report in no way intends to accuse or stigmatise Swedish Arabs and Muslims, who are often themselves subject to racist prejudice and discrimination. These are groups that are heterogeneous from the viewpoint of opinion, religion and social background, and of course not all Arabs and Muslims harbour antisemitic prejudice.

What motivates a report of this nature despite this risk of misinterpretation is the fact that antisemitism among Arabs and Muslims – unlike the antisemitism that traditionally finds

expression in Nazi circles – is not mentioned or in any way highlighted in the public debate. On the contrary, it is actively hushed up, excused or even denied in the media and by the political, academic and intellectual establishment. Another factor that renders a report of this sort so urgent is the recent years' marked rise of antisemitism around the world, not least in Europe. One of the mechanisms powering the growth of this trend is the fact that the problem has so long been hushed, swept under the carpet or belittled. It is vital that this mistake is not repeated in Sweden.

This report does not claim to be comprehensive or exhaustive. Nonetheless, the result of the survey is clear-cut and alarming: the same pattern of Jew-hatred that has spread among groups of Arabs and Muslims in Europe in recent years has gained a firm foothold in Sweden and this hatred results also here in persecution, threats and violence against Jews. This is a problem not only for Sweden's Jews, but for Swedish society in general since it threatens to undermine the democratic and humanistic values that form the very fabric of Swedish society. If this society accepts a certain form of hatred, this will open the door to increased intolerance also towards other groups. It will also prompt increased conflict within Swedish society.

Translation: Ilya Meyer

BIBLIOGRAFI

Litteratur

Ajami, Fouad "What the Muslim World is Watching" (*New York Times Magazine*, 18 november 2001 samt www.tbsjournal.com)

Bachner, Henrik *Återkomsten – Antisemitism i Sverige efter 1945* (Natur och Kultur, Stockholm 1999)

Bachner, Henrik "Anti-Jewish Motifs in the Public Debate on Israel – Sweden: A Case Study", *Antisemitism Worldwide 2001/2* (The Stephen Roth Institute, Tel Aviv University, 2003, www.tau.ac.il/Anti-Semitism/asw2001-2/bachner.htm)

Bachner, Henrik "Israeliskt agerande kan inte orsaka antisemitism..." (*Judisk krönika* nr 4, 2002)

Bauer, Yehuda, "European Anti-Semitism and Radical Islamism", föredrag, Monash University, mars 2003
(http://www.arts.monash.edu.au/jewish_civilisation/yehuda_bauer_talk_islam.pdf)

Eckman, Lester Samuel *Soviet Policy Towards Jews and Israel* (Shengold Publishers, New York 1974)

Fein, Helen "Dimensions of Antisemitism: Attitudes, Collective Accusations, and Actions" i Fein, Helen (red.) *The Persisting Question. Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism* (Current Research on Antisemitism, vol. I, Berlin och New York, Walter de Gruyter 1987)

Groiss, Arnon (red.) *The West, Christians and Jews in Saudiarabian Schoolbooks* (Center for Monitoring the Impact of Peace, New York och Jerusalem 2003)

Guillou, Jan "Ockupationen är omöjlig att försvara" (*Aftonbladet*, 15 april 2002)

Harris, David A. "Saudi Schools Keep Sowing Seeds of Hate" (*Forward*, 7 mars 2003)

Hermelius, Eva ”Farligt med kippa på stan” (*Judisk Krönika*, nr 2 2001)

Hermelius, Eva ”Nödvändig dialog med svenska muslimer” (*Judisk Krönika*, nr 2 2001)

Israeli, Raphael ”Anti-Jewish Attitudes in the Arabic Media, 1975-1981” i *From Anti-Zionism to Anti-Semitism in the Contemporary World* Wistrich, Robert S. (red.) (The Machmillan Press Ltd, Houndsmills, Basingstoke, Hampshire och London 1990)

Jakubowski, Jackie ”Judarna kommer att brinna i helvetet’, förklarar en elev. Det fick han lära sig i en Koran-skola.” (*Judisk Krönika*, nr 2 2001)

Lewis, Bernard *Semites and Anti-Semites – an Inquiry into Conflict and Prejudice* (W. W. Norton & Company, New York och London 1986)

Lindeborg, Lisbeth ”Vi förlåter aldrig judarna för Auschwitz” (*Svenska Dagbladet*, 2 juli 2002)

Lomfors, Ingrid ”Att inte våga stå upp för svensk demokrati” (*Judisk Krönika*, nr 2 2001)

Marr, Wilhelm och Zimmermann, Moshe *The Patriarch of Antisemitism* (New York och Oxford 1986)

Morris, Benny intervju i *Yediot Aharonot* (*Yediot Aharonot*, 28 december 2001)

Nordbruch, Goetz *The Socio-historical Background of Holocaust Denial in Arab Countries. Reactions to Roger Garaudy’s ”The Founding Myths of Israeli Politics”*, ACTA nr 17, SICSA, 2001

Perelman, Marc ”French Minister Unveils Plan to Fight Antisemitism” (*Forward*, 7 mars 2003)

Perelman, Marc ”A Tough-Talking French Minister Raps Arabs, Left on Antisemitism” (*Forward*, 21 mars 2003)

Sachs, Susan ”Anti-Semitism Is Deepening Among Muslims” (*New York Times*, 27 april 2002)

Sheleg, Yair ”Islamic fundamentalism wants world hegemony” (*Haaretz* 5 juli 2002)

Svensson, Per ”Det brinner på Møllevångstorget” (*Judisk Krönika* nr 2 2001)

Wakin, Daniel J. ”Anti-Semitic ’Elders of Zion’ Gets New Life on Egypt TV” (*New York Times* 26 oktober 2002).

Wistrich, Robert S. ”Muslims, Jews and the 11 September: The British Case” (www.axt.org.uk/essays/Wistrich.htm).

Wistrich, Robert S. *Antisemitism – The Longest Hatred* (Pantheon Books, New York 1991)

Wistrich, Robert S. ”Muslim Anti-Semitism: A Clear and Present Danger” (AJC Publication, New York 2002)

Zetterstén, K. V. *Koranen* (Wahlström & Widstrand, Stockholm 1998)

Källor

Avsnittet om skolan är till största delen baserat på intervjuer med ett antal personer verksamma i förortsskolor i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. På begäran av intervjupersonerna har jag valt att inte offentliggöra intervjumaterialet.

Lejonparten av källmaterialet är opublicerat och inte heller systematiskt arkiverat någon annanstans. I de fall där detta ligger till grund för rapporten har de fått en beteckning K (för källa) samt löpnummer. Denna lista återfinns nedan.

K1: ”Antisemitiska incidenter 2002” (rapport från judiska församlingarna)

K2: ”Incidenter med muslimsk anknytning” (rapport från judiska församlingarna)

K3: Elevutvärdering (privat ägo)

”Anti-Semitic Trends in 2002” CFCA:s rapport om antisemitiska incidenter 2002
(www.antisemitism.org.il)

Stephen Roth-institutets vid Tel Avivs universitet årliga rapport ”Antisemitism Worldwide 2001/2” samt ”Antisemitism Worldwide 2002/3” (www.tau.ac.il/Anti-Semitism)

Säkerhetspolisen, ”Brottsligheten kopplad till rikets inre säkerhet 2002” (2003)

Om författaren

Mikael Tossavainen, född 1976, är verksam som doktorand på historiska institutionen vid Lunds universitet. Han forskar om Förintelsens verkningshistoria i den israeliska offentligheten inom det större forskningsprojektet ”The Holocaust and European Historical Culture”, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond. Hans artikel ”Calendar, Context and Commemoration – Establishing an Israeli Holocaust Remembrance Day” publicerades i *Echoes of the Holocaust*, Klas-Göran Karlsson och Ulf Zander (red.) Nordic Academic Press, Lund 2003. Mikael Tossavainen undervisar även i modern hebreiska på avdelningen för Mellanösterns språk vid Lunds universitet.

Om SKMA

Svenska Kommittén Mot Antisemitism bildades i enlighet med Nansen-kommitténs deklaration 1983. Svenska Kommittén Mot Antisemitism är en ideell, religiöst och politiskt obunden organisation som har till ändamål att förebygga och motverka antisemitism och rasism.

DET FÖRNEKADE HATET

Antisemitism bland araber och muslimer i Sverige

Under senare år har antisemitismen i det svenska samhället blivit allt tydligare. Men fördomarna sprids denna gång inte bara av politiska grupperingar på den extrema höger- och vänsterkanten. Ett ogenerat judehat kommer även till uttryck bland grupper av araber och muslimer i Sverige, främst i storstädernas segregerade förorter.

Dessa grupper, som ofta har nära kontakt med ursprungslandets kultur, påverkas av den hätska antisemitism som öppet propageras i statskontrollerade medier, skolor och moskéer i många arabiska och muslimska länder.

Historikern Mikael Tossavainen visar i denna forskningsrapport hur detta hat gör avtryck i det svenska samhället. I invandrartäta förortsskolor vägrar vissa elever studera judendomen och förnekar Förintelsen. En rad muslimska hemsidor på internet förmedlar ett grovt antijudiskt budskap. Judar och judiska institutioner runt om i Sverige hotas och angrips.

I Sverige möts nazistisk hets av motstånd och avståndstaganden. Men judehat med arabiska eller muslimska förtecken möts av tystnad och acceptans. Varken skolledningar, politiker eller journalister vill eller vågar ta upp frågan. Problemet bagatelliseras eller förnekas. Det är en farlig utveckling. Med denna rapport vill Svenska Kommittén Mot Antisemitism bidra till att den bryts.

Svenska Kommittén Mot Antisemitism

Box 14 216, 104 40 Stockholm telefon 08-667 6090

e-post skma@swipnet.se www.skma.se